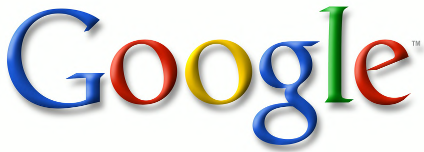

— V —

Drinov, Marin Stoianov

ПОГЛЕДЪ

ВРЬХЪ ПРОИСХОЖДАНЬЕ-ТО

НА БЛЪГАРСКИИ НАРОДЪ

И

НАЧАЛО-ТО

НА БЛЪГАРСКА-ТА ИСТОРІЯ

отъ

М. Дринова.

Намира ся за продань
въ Книжярницѫ-тѫ на Хр. Г. Данова и С-ie
въ
ПЛОВДИВЪ, РУСЧЮКЪ, ВЕЛЕСЪ.
1869.

Въ Віенѣ у книгопечатни. Л. Соммерова.

СЪДРЬЖАНІЕ.

Всяки народъ почита своя-та старина и ревностно ѭ изучва, като едно отъ нáй священни-тѣ си народни достоянія. Освѣнь това любознаніе, което е вродено на всички-тѣ малко или много просвѣтени народи и което заема прьво мѣсто между любознателни-тѣ стрьмленія на человѣческіи духъ, ные Блъгаре-тѣ сега имаме и други побудителни причини да изучваме и издирваме исторія-та си. — Позволявамъ си да споменѫ само слѣдующи-тѣ двѣ отъ тѣхъ. —

1 Принѫденъ да живѣе нѣколко вѣкове въ духовно рабство, нашіи народъ прѣзъ тѣзи чьрни вѣкове не само не можи да врьви напрѣдъ по пѫть-тъ на просвѣщеніе-то, но той трѣбаше да загуби и това драгоцѣнно наслѣдіе, което му бѣхѫ събрали по този пѫть негови-тѣ предци. Тази загуба не стигаше: прѣзъ тѣзи тежки вѣкове Блъгарскіи народъ трѣбаше още и да забрави, че е ималъ такива предци, и когато въ нашіи вѣкъ захвана ди се вдига отъ-прѣдъ очи-тѣ му гѫста-та мъгла на глѫбоко-то невѣжество, той се видѣ като отрѣзанъ отъ свѣтъ-тъ, като нещастна сирота между други-тѣ народи, безъ минѫло, безъ исторія, безъ предци. И едно недостойно чувство трѣ-

баше слѣдъ това да обнеме душа-та на Българинъ-тъ, чувство, на което име-то е *самоуничиженіе*, и което твърдѣ пречи на Българско-то самостоятелно народно развиванье. Отъ това недостойно и зловредно за народность-та ни чуство ные лесно щемъ можемъ да се избавимъ чредъ изучванье-то на народность-та си въобще, а особно на исторія-та си.

2. *Мѫдро-то правителство на просвѣщенніи ни сегашенъ царь* не само че скѫса всички-тѣ мрѣжи, които затуляхѫ отъ народъ-тъ ни зари-тѣ на просвѣщеніе-то, но още и *отечески* ни нѫди по̀-скоро да се отръсимъ отъ невѣжество-то и да се просвѣтимъ. — А знайно е, че истинно-то просвѣщеніе само тогава може да бѫде плодотворно за една народность, когато то хваща корень и укрѣпява се на народно-то самопознаніе, развиванье-то на което зарадъ нашіи народъ не е възможно, до гдѣ исторія-та ни остава *во тьмѣ забвенія.*

Съ мысль да спомогнѫ спроти сили-тѣ си за раскрыванье-то на наше-то минѫло, предпріемамъ да издамъ нѣколко списанія по Българска-та исторія, която отъ много врѣме е заемала най-прѣдно мѣсто въ мои-тѣ занятія. Рѣшавамъ се на такова предпріятіе съ надежда, че колко-то слаби и да бѫдѫтъ мои-тѣ трудове, тѣ щѫтъ бѫдѫтъ посрѣщнѫти съ ободрително съчувствіе отъ Български-тѣ книголюбци. Като прѣдисловіе прѣдъ тѣзи си трудове издавамъ сега на свѣтъ настоящіи „*погледъ,*" Предметъ-тъ, за който се тълкува въ него, е единъ отъ прьви-тѣ въпроси на

Бѫлгарска-та исторія, а е заплетенъ съ много разни тълкуванія. Врѣме-то не ми допусна да го разгледамъ пó-подробно, но надамсе и въ това кратко изложеніе да го съмъ разледалъ тъчно и вѣрно. Дързанѭ да се утѣшавамъ съ такава блага надежда, защо-то съмъ се пазилъ отъ всяко произволно мѫдруванье и гледалъ съмъ постоянно да се опирамъ на такива основанія, ѣкость-та на които съмъ намиралъ да е необорима. — Да ли пакъ тази ми надежда ще се оправдае, или ще излѣзе лъжовна, това щѫ чакамъ да ми каже просвѣтенніи сѫдъ на читатели-тѣ.

Прага, 13/1. Априлія 1869.

М. Дриновъ.

По-главни погрѣшки.

стр.	редъ.	Напечатано	Чети.
13	9	Окъ 475 г.	Около 476 г.
20	13	Ουπράυθα	Οὐπράουδα
37	27	мигнѫли	минѫли
42	б. 3	камени-тѣ	камски-тѣ.
—	—	Отъ тѣ	и тѣ
48	9	е было	е былъ.
51	9	Ставене	Славене
53	б. 11	ουτο	οὕτω
—	—	ὄχρις	ἄχρις
58	б. 23	Арбовъ	Сербовъ
59	20	Филеллипи	Филеллини.
62	б. 2	отпет	атпет
65	9	произвождатъ отъ Аспарухова-та орда нашіи народъ.	

I.

ДРЕВНИ-ТѢ ЖИТЕЛИ НА БАЛКАНСКІЙ ПОЛУОСТРОВЪ; ТѢХНО-ТО ПОСТЬПЕННО ОМАЛЯВАНЬЕ; ОПУСТЯВАНЬЕ-ТО НА БАЛКАНСКІЙ ПОЛУОСТРОВЪ въ 5-тій ВѢКЪ СЛѢДЪ Р. ХР.

Балканскій полуостровъ (отъ Дунава и Сава до Тессалія и Архипелагъ-тъ, отъ Адріатическо-то море и до черно-то) отъ памтивѣка е былъ заселенъ съ тъй называеми-тѣ *Трако-Иллиріици*. Херодотъ, който е писалъ своя-та исторія около 450 преди Рождество-то христово, е прьвіи, гдѣ-то ни е оставилъ пò подробно описаніе за нихъ. „Тракійскіи народъ", казва той, „послѣ Индіици-тѣ, е най-многочисленніи „между други-тѣ народи. Ако този народъ да го „управляваше единъ човѣкъ и една воля, той щеше „да бѫде непобѣдимъ и най-могѫщественъ. Но това „единство го нѣма между Тракійци-тѣ и отъ това „зависи тѣхна-та слабость. Тѣ сѫ ся подѣлиле на „много племена, отъ които всяко си има особно име.... „и живѣе отдѣлено отъ другы-тѣ"....[1]). Токо-рѣчи исто-то подтвьрдявѫтъ за стари-тѣ жителе на Балканскіи полуостровъ, Страбонъ, Помпоніи Мела, Плиній, Птоломей и други още древни Грько-Римски пи-

[1]) Херодотъ кн. 5, глава 3.

сатели, които сѫ живѣли по късно отъ Геродота [2]). Тѣ набройватъ между Трако-Иллирци-тѣ по̀ вѣче отъ 40 племена, отъ които всяко си има особно име. — Отъ тѣзи многобройни Трако-Иллирски племена само на едно е было рѣчено да си остави име-то въ исторія-та и да играе велика рола въ сѫдби-тѣ на человѣческіи родъ; — то е Македонско-то. — Въ 4-тіи вѣкъ до Р. Хр. глави-тѣ на това племе можихѫ да съединѭтъ по̀-вѣче-то Трако-Иллирски племена на едно подъ своя-та власть и да съставѭтъ една голѣма сила. Съ тѭзи сила Филиппъ Македонски можи да подчини на власть-та си малки-тѣ грьцки общини, и съ това още по̀-вѣче да възвеличи Македонско-то царство, което при филипповіи сынъ Александръ Велики, покори токо-рѣчи всичкіи тогава извѣстенъ свѣтъ [3]). — Велика-та тази имперія трѣбваше да се

---

[2]) Страбонъ, Помпоніи Мела и Плиніи сѫ писали въ 1-віи вѣкъ слѣдъ Р. Хр., а Птоломей въ 2-ріи.

[3]) Сегашни-тѣ грьци обичатъ да присвоявѭтъ на своитѣ отци тѣзи дѣла на Филиппа и Александра, като проповѣдѭтъ че Македонци-тѣ сѫ были грьцко племе, а следователно Филиппъ и Александръ сѫ грьцки герои. — Прьво и прьво ные трѣбва да имъ напомнимъ, че тѣхни-тѣ прѣдци както е извѣстно, всякога наричахѫ македонци-тѣ βαρβαροι, самаго Филиппа тѣ иначе не называхѫ освѣнь βαρβαρος. — А варвари стари-тѣ грьци наричахѫ всички-тѣ народи, които не бѣхѫ отъ тѣхното повлекло (Πας μη Ἑλλην βαρβαρος εστι). Други доказателства: Плутархъ въ жизнеописаніе-то на Александра Македонскаго (Alex. LXX) говори, че Александръ е предпочиталъ да говори по̀вече-то на грьцкія езыкъ, но когато ся е разгнѣвалъ, той ся е изражавалъ по македонски. — Самъ Александръ е укорявалъ македонецъ-тъ Филота, сынъ-тъ на свой-тъ полководецъ Парменіонъ за това, че той е презиралъ свой-тъ бащинъ

распадне слѣдъ смърть-та на Александра: не само Азіатски-тѣ и Африкански народи, които покори Александръ, нъ и тѣзи, които той завари вѣче покорени отъ отца си Филиппа, сирѣчь Грьци-тѣ и Трако-Иллирци-тѣ, оттеглихѫ ся отъ Македонска-та власть. При това Трако-Иллирци-тѣ пакъ се повьрнахѫ къмъ прежніи си животъ, раздробени на много малки племена. — Не дльго обаче тѣхъ ги оставихѫ да се наслаждавѫтъ съ този дивъ, нъ милъ за тѣхъ животъ. Явихѫ се нови завоеватели, които не само че поробихѫ този многочисленъ народъ за всегда, но, тъй да кажемъ, и съвсѣмъ го загубихѫ отъ лице-то на земя-та. Римляне-тѣ, на които бѣ рѣчено да съединѭтъ на конецъ подъ своя власть всичкіи древенъ міръ, евихѫ се и на Балканскіи полуостровъ въ начало-то на 2-ріи вѣкъ прѣди Р. Хр., а около срѣда-та на този вѣкъ съвсѣмъ си подсебихѫ малки-тѣ Грьцки общини а такожде и омалѣло-то, отслабнѫло, македонско царство. Като се утвьрдихѫ добрѣ въ тѣзи нови свои владѣнія, Римляне-тѣ захванахѫ малко по малко да натискѫтъ съ свои-тѣ желѣзни легіони свободни-тѣ Трако-Иллирски племена и да ги подсебявѫтъ и тѣхъ. Около Рождество-то Христово всичкіи Балкански полуостровъ бѣше вѣче въ рѫцѣ-

езыкъ македонскій. — Тогози Филота единъ старъ македонски воинъ е хулилъ, че като былъ родомъ македонецъ не се срамувалъ да се обеснява съ съотечественници-тѣ си съ помощь-та на толмаче. (Non erubesceret Macedo natus homines linguae suae per interpretem audire). Curtius VI, 11. въ" „Древн. Исторія славянъ А. Ѳ. Гильфердинга" — Вѣстникъ Европы 1868, кн. 7.—

тѣ на тѣзи Всемірни завоеватели. — Не лесно се въдвори римско-то владичество на Балканскіи полуостровъ: Нѣколко години Римски-тѣ легіони трѣбаше постоянно да воювѫтъ съ свободолюбиви-тѣ туземци, които храбро се борихѫ за свобода-та на своя-та земля, догдѣ най-послѣ не изнемогнахѫ предъ несокрушима-та Римска тактика. — Во време-то на тази война, безбройно множество Трако-Иллирци погинахѫ или быдохѫ поробени и заведени въ Италія и по други-тѣ Римски владѣнія. Мнозина пакъ, кои-то не щяхѫ да подпаднѫтъ подъ Римско-то бреме, самоволно оставихѫ свое-то отечество и отидохѫ да си търсьѫтъ жилища на сѣверъ отъ Дунава [4]). — По тѣзи причини многобройніи Трако-Иллирски народѣ орѣдя, цѣли области на Балканскіи полуостровъ опустѣхѫ. За да ги насельѫтъ, а такожде и да укрѣпѫтъ добрѣ своя-та власть въ тѣзи нови свои владѣнія, Римляне-тѣ захванахѫ да испращѫтъ тамъ колонисти изъ други-тѣ си владѣнія, а такожде, и всякакви престѫпници изъ Италія. Въ число-то на послѣдни-тѣ е былъ и знаменитіи поетъ Овидіи, кого-то Императоръ Августъ испрати на изгнаніе въ градъ Томи (сега Кюстендже). Тукъ той е и написалъ повече-то свои печални пѣсни.

Освѣнь колонисти-тѣ и престѫпници-тѣ, въ Трако-Иллирска-та земя надодохѫ да ѭ защищавѫтъ

---

[4]) За начинъ-тъ, съ кой-то Римляне-тѣ водворихѫ свое-то владычество между Трако-Иллирцы-тѣ, говори ся по-подробно въ 5-та-та глава на това списаніе.

много Римски войници, надодохѫ чиновници и управители и пр. Съ този начинъ Римскіи елементъ на Балканскіи полуостровъ се уголѣмяваше отъ день на день, тогава когато туземніи на противъ пó-вѣче и пó-вѣче омаляваше. — И тука не е осталъ безъ дѣйствіе онзи непроложенъ исторически законъ, който се забелѣжва всѫдѣ, гдѣ-то се срѣщнѫтъ два разни народни елемента отъ разна стъпень въ културенъ изглѣдъ. — Римско-то правителство введе и на Балканскіи полуостровъ такова управленіе, какво-то имаше и по други-тѣ Римски владѣнія. Той се раздѣли на слѣдующи-тѣ провинціи [5]).

Скитія (Scythia, сегашна Добруджа), въ която главенъ градъ бѣше Томи.

Долня мизія (Moesia inferior, въсточна-та чясть на сегашна Блъгарія отъ Добруджа до рѣка-та Искъръ) главни градове бѣхѫ: Марціанополь (Прѣслава) и Никополь подъ саміи Балканъ.

Дакія (Dacia, между р. р. Искъръ и Морава) тя се дѣлеше на двѣ половини: една покрай Дунава (Dacia ripensis), а друга-та на Югъ (Dacia mediteranea). Въ прьва-та главенъ градъ бѣше Ратіарія на Дунавъ-тъ, въ друга-та *Сардика* (Срѣдецъ, Софія) и *Нисса* (Нишъ).

Горня мизія (Moesia superior, между р. р. Мо-

---

[5]) Това дѣленіе се мѣнува малко нѣщо два три пѫти. Ные тукъ го привождаме въ този видъ, както се установи при императоръ-тъ Теодосіи Велики 395 г. слѣдъ Р. Хр. Виж. Notitia dignitatum и историческіи атласъ Шпруннера.

рава и Дрина) гл. гр. Виминіиціумъ (около сегашна Семендрія) и singidon (Бѣлградъ).

Далмація. Сегашна-та Далмація съ Босна и Херцеговина.

Дарданія (Dardania) съ глав. градъ scupi (скопія, искюпъ).

Превалитана (Praevalis), гл. гр. Скутари, Скадаръ.

Тракія (Thracia), сѣверо-западна-та чясть на сегашна Тракія, съ гл. гр. Филиппополь.

Хемимонтъ (Haemimontus), съ гл. гр. Адріанополь и Debeltus (Бургасъ).

Родопа (Rhodope между долно-то теченіе на р. р. Марица и Кара-Су., покрай Южн. Доспатъ и до Архипелагъ-тъ), гл. гр. Траянополь.

Европа (Europa, околности-тѣ Цареградски).

Македонія (Macedonia prima et secunda).

Епиръ (Epirus nova et vetus).

Тессалія (Thessalia).

Въ ржцѣ-тѣ на Римляне-тѣ тѣзи страни, които около Рождество-то Христово бѣхж повѣче-то диви и неизвѣстни още добрѣ, скоро разцьвтяхж: Въ скоро време тамъ възникнахж много голѣми градове [6]) съ хубави зданія; проведохж се добри пжтища като напр. via egnatia, които улѣснихж водвореніе-то тамъ на Римска-та гражданственность. Но тя пагубно дѣй-

---

[6]) Via Egnatia е съединявала Адріатическо-то море съ Архипелагъ-тъ. Този друмъ (насипъ, шосе, колникъ) е былъ проведенъ отъ Дураццо и Apollonia (н. ѐн.) до Солуна.

ствоваше за народность-та на Трако-Иллирци-тѣ. Тѣзи отъ тѣхъ, които се подчинявахѫ на тази образованность и се научвахѫ грьцки или латински езыкъ, главни-тѣ неини органе, тѣ лесно забравяхѫ матерніи си езыкъ и скоро се сливахѫ съ тѣзи пришелци въ земя-та имъ. Забравяхѫ свои-тѣ народни имена и се именувахѫ вѣче *Ромеи*, сирѣчь Римляне, име което трѣбаше да носьѫтъ всички-тѣ подданици на Римско-то царство отъ какъвъ-то родъ и племе и да бѣхѫ. — Особно разцьвтѣхѫ тѣзи страни отъ кога-то Константинъ Велики пренесе столица-та на Римска-та имперія изъ Римъ въ Константинопoль. Отъ тогава Трако-Иллирскіи полуостровъ станѫ средоточіе на Римска-та дрьжява и на Грько-Римска-та образованность [7]. — —

Но-едвамъ токо се наредихѫ и просвѣтихѫ тѣзи страни, ето, че ги постигнѫ зла сѫдбина, която, разори и запусти по́-вѣче-то отъ нихъ и ги потопи въ глѫбокѫ тьмнота. — 100-тина годинъ слѣдъ Константина Великаго, отъ към Дунава захванахѫ да нападѫтъ на тѣзи страни нови народи, диви хищници, които по́-вѣче отъ 100 годинъ постоянно нападахѫ на Императорски-тѣ подданици, грабѣхѫ имъ

---

[7]) Римляне-тѣ макарь и да съсипахѫ древни-тѣ грьцки республики и превьрнахѫ въ роби много отъ грьци-тѣ, нъ грьцка-та гражданственность, писменность и искуство тѣ не само не повредихѫ, нъ още се и прѣклонихѫ прѣдъ тѣхъ. На грьцкіи езыкъ тѣ дадохѫ почти еднакво мѣсто съ свой-тъ; въ много случаи му отдавахѫ и предпочтеніе.

имотъ-тъ, растуряхѫ имъ жилица-та и градове-тѣ, истребливахѫ ги съ огънь и мечъ или пакъ ги заводехѫ въ плѣнъ. — Нѣка да се спремъ на по́-главни-тѣ отъ тѣзи губители на Въсточна-та половина отъ Римска-та Имперія, която се наричѫ още и Византійска.

1. *Вестъ-Готы-тѣ.* Въ 376 това нѣмецко племе, кое-то живѣеше на Сѣв. отъ долніи Дунавъ, за да се спасе отъ Азіатски-тѣ Хунны поиска позволеніе отъ Римскіи императоръ Валентъ да се пресели въ негови-тѣ владѣнія. Императоръ-тъ ся съгласи на това, като взе отъ тѣхъ дума, че щѫтъ му бѫдѫтъ послушни и щѫтъ пріемнѫтъ Христіанска-та вѣра. Слѣдъ това съгласіе Готи-тѣ преминахѫ Дунава и се размѣстихѫ въ провинція-та Долна Мизія. Тамъ скоро Римски-тѣ правители и чиновници ги извадихѫ изъ търпѣніе съ свое-то корыстолюбіе и неправди. Не се измина и година отъ тѣхно-то дохожданье тукъ, тѣ се взбунтовахѫ противъ Римски-тѣ власти. Разгонихѫ войски-тѣ, които додохѫ да ги усмиряватъ, и станахѫ независими въ Мизія. Този тѣхенъ успѣхъ ги насрьчи и тѣ трьгнахѫ по нататъкъ: минахѫ презъ балканъ-тъ и нагрънахѫ Тракія. Императоръ Валентъ събра най силна войска и отиде да ги усмирява. Той ги срѣщна при Адріанополь. Тамъ произлѣзе (9 Ав. 378 г.) страшна битва, битва каквато Римска-та историія не помнеше още отъ Каннско-то пораженіе [8]). 60,000 войни Римски заедно съ импера-

[8]) Nec ulla annalibus, praeter Cannensem pugnam ita ad internecionem res legitur gesta. Ammian. XXXI. 13. При Канна разби

торъ-тъ си останахѫ мрьтви на бойно-то поле. Въ тази битва Византійска-та имперія като изгуби най-добри-тѣ си сили, тя не бѣше въ състояніе да обуздае варвари-тѣ. Тѣ ся распрьснахѫ по всички-тѣ области на Балканскіи полуостровъ, доходихѫ до Цариградъ и прострѣхѫ опустошенія-та си и до най-южни-тѣ брѣгове на Грьція. Свети Іеронимъ, който е былъ свидѣтель на тѣзи опустошенія отъ Вестъ-Готи-тѣ, разсказва, че тѣ като разсипали градове-тѣ по тѣзи мѣста и испогубили жители-тѣ имъ, тъй ги опустошили, щото тамъ *„орѣдѣли даже звѣрове-тѣ, и птици-тѣ, и рыби-тѣ“* [9]). Нѣка тѣзи слова и на половина да сѫ вѣрни, тѣ сѐ могѫтъ ни дà понятіе за работи-тѣ на Вестъ-Готи-тѣ на Балканскіи полуостровъ. — Тъй тѣзи нечакани гости постѫпяхѫ въ Восточна-та Римска имперія почти 25 години, а пакъ когато имъ не останѫ вѣче тамъ що да опустошавѫтъ, тѣ въ 402 се вдигнахѫ, та отидохѫ въ Западна-та Римска имперія. Тамъ тѣ нѣколко годинъ наредъ опустошавахѫ Италія и най-послѣ прѣминахѫ въ Испанія, гдѣто и основахѫ Вест-Готско царство.

2. *Хунни-тѣ.* Не се заминахѫ и 50 годинъ,

Римляне-тѣ Ганнибалъ въ 216. до Р. Хр. 70,000 отъ Римска-та войска погинахѫ въ това пораженіе. —

[9]) Et vastatis urbibus hominibusque interfectis, solitudinem et raritatem bestiarium quoque fieri et volatilium, pisciumque: testis illirycum est, testis Thracia, testis in quo ortis sum solum (Pannonia), ubi praeter coelum et terram et crescentes vepres, et condensa sylvarum cuncta perierunt. У Гиббона History of the declim. — ch. XXV.

отъ-какъ Вестъ-Готи-тѣ оставихѫ Балканскіи полуостровъ, ето че го нагрънахѫ нови варвари, още по страшни, още по́ буйни.

То бѣхѫ пакъ хунни-тѣ.

Хунни-тѣ се появихѫ изъ Азія въ Европа въ 2-ра-та половина на 4-тіи вѣкъ. Тѣхно-то дохожданье прилича на една силна бура, която расклати всички-тѣ народи въ Европа, и произведе онова велико движеніе което е извѣстно въ история-та подъ име *преселяваніе на народи-тѣ*. Предъ сила-та на Хунни-тѣ не можеше да устои ни единъ народъ, а или трѣбваше да имъ се покори, или пакъ да имъ остави земля-та си и да си трьси жилища негдѣ на друго мѣсто. Тъй Вестъ-Готи-тѣ, за кои-то спомен҃ѫхме по́-горѣ за да не подпаднѫтъ подъ тѣхна власть бѣхѫ принѫдени да си трьсѫтъ жилища въ Римска-та Имперія. Въ скоро време Хунни-тѣ подсебихѫ всичка Въсточна Европа отъ Уралъ до Дунава. — Въ 433 г. надъ тѣхъ се воцари Аттила, отъ кого-то затреперя вселенная. Естественно бѣше, че той немаше да остави въ покой Византіиска-та имперія. Въ 441 г. той преминѫ Дунава съ безчисленна войска, която освѣнь Хунни-тѣ бѣше набрана и отъ други много Чудски, Славенски и Германски племена, които ся вѣче намирахѫ подъ негова власть [10]). Съ

[10]) Считаме за нужно да повторимъ, че Хунски-тѣ полчища, съ които Аттила потрьси, както Източна-та, тъй и Западна имперія, тѣзи безчисленни полчища не състоехѫ само отъ Хунни, а бѣхѫ набрани отъ всякакви малки и голѣми пле-

такава една сила Аттила разсипа край Дунавски-тѣ крѣпости на Имперія-та, распеля въ три кръвополитни битви всички-тѣ ѝ сили. Всички-тѣ провинціи на Балканскіи полуостровъ додохѫ въ рѫка-та му. Лѣтописци-тѣ разсказвѫть, че на всичко-то това пространство само нѣколко градове сѫ останѫли не вредими, а то всички-тѣ други сѫ быле разграбени и растурени отъ Хунни-тѣ. *Просперъ Тиронъ* набройва нѣкои до 70 градове кои-то сѫ были и до́ дъно растурени отъ нихъ; други единъ съвременникъ на тѣзи происшествія Амміанъ *Марцеллинъ* казва, че и всичка-та Европа (Балканскіи полуостровъ [11]) тѣ превърнѫли въ пустина. Во время-то на този страшенъ порой, Римски-тѣ подданици кои-то ся спасявахѫ отъ смърть, зимахѫ се въ плѣнъ и се пращахѫ въ широки-тѣ предѣли на Хуннска-та Държава, за да слугуватъ тамъ на Хуннски-тѣ велможи или да заселвѫть пусти-тѣ му мѣста. 5 годинъ Аттила опустошава тѣзи страни. Само въ 446 г., императоръ Теодосіи II., гдѣ съ уничиженіе, гдѣ съ подкупъ на негови-тѣ пръвенци, уговори го да заврьже миръ твърдѣ срамотенъ за имперія-та, и да изведе́ изъ неѭ свои-тѣ полчища. — Слѣдъ този походъ Аттила, кой-

---

мена, които се удаде на Хунни-тѣ, като додохѫ изъ Азія, да покорѫтъ едно слѣдъ друго въ Источна-та половина на Европа. Изъ тѣзи разнородни племена, които сѫ были принѫдени да ходѫтъ на война подъ знаме-то на Аттила, тогав. писатели ясно отличавѫтъ: Остъ-Готи, Алани, Гениди, Маркомани, Свеви, Герули, Неври, Гелони и пр. — Apol. Sidon. писмо къ Авиту. Jornandus. De Goth. reb. gestis гл. 50.

[11]) Pene totam Europam invasis excisisque civitatibus atque castellis conrasit. Am. Marcel.

то бѣ си утвърдилъ столица-та негдѣ въ сегашна-та Венгрія, вдигна свои-тѣ полчища на западна Европа, ходи въ Францiя, въ Италія и навсѫдѣ правѣше плѣнъ и пожаръ. —

Въ 453 този страшенъ *бичъ Божій* умрѣ, а заедно съ негова-та смърть се разтури и Велика-та му държава, коя-то, както казва Гиббонъ, се простираше отъ Великіи океанъ, чрезъ всичка сѣверна Азія и Европа, до Атлантическіи океанъ. Многочисленни-тѣ народи, кои-то само силна-та рѫка Аттилова можеше да дръжи въ повиновеніе, като се почувствовахѫ освободени отъ тази тежка рѫка, отръсихѫ се отъ Хуннско-то иго и се врьнахѫ пакъ къмъ прежна-та си независимость, а пакъ сами-тѣ Хунни, като бѣхѫ расpеляни на такова едно пространство не можихѫ вѣче да се съберѫтъ пакъ въ единъ народъ. Тѣ трѣбаше или да изгинѫтъ въ кръвави битви съ тѣзи многочисленни народи или да имъ се подчинѫтъ и слѣѭтъ съсъ тѣхъ. Тъй станѫ гдѣ-то слѣдъ смърть-та на Аттила за Хунни-тѣ се вѣче нищо не чуе[12]). —

3. Заедно съ растурянье-то на Хуннско-то царство и съ смърть-та на Аттила не се прекъснахѫ бѣдствія-та на Византійска-та имперія. Тя трѣбаше да претегли още едно разореніе отъ други единъ Германски народъ, отъ *Остъ-Готи-тѣ.* — Остъ-Готи-тѣ не можихѫ да се спасѭтъ отъ Хуннскіи порой,

---

[12]) Казваме не се чуе, защо-то макарь нѣкой и други историкъ и въ 6-тій вѣкъ още употрѣбляваха това название, но по невѣдѣніе, тѣ называхѫ съ това име други народи съ всѣмъ. —

като свои-тѣ братье, за кои-то споменѫхме по́-горѣ. Тѣ трѣбаше при животъ-тъ на Аттила да се покорьѫтъ на Хунни-тѣ и да испълнявѫтъ повелѣнія-та на нихніи страшенъ началникъ. Слѣдъ смърть-та на Аттила, тѣ като си врьнахѫ свобода-та, останахѫ да живѣьѫтъ на С. брѣгъ Дунава, отъ гдѣ-то рано или късно трѣбаше да заврьжѫтъ сношеніе съ Византіици-тѣ. Тѣзи спошенія испрьво бѣхѫ любовни, но испослѣ взехѫ лошъ край за имперія-та. Окъ 475 год., подъ началство-то на великій си краль Теодорихъ, Остъ-Готи-тѣ се вмькнахѫ въ провинціи-тѣ на имперія-та, начнахѫ тамъ да плѣнѫтъ и пожарѫтъ и безъ това омалѣли-ти и разорени и́ жители и въ продълженіе-то на 20 годинъ свирѣпствовахѫ тамъ. Особенно много пострадахѫ отъ тѣхъ сегашни-тѣ Тракія и Македонія. — За Остъ-Готи-тѣ се разска́зва че тѣ сѫ рѣзали рѫцѣ-тѣ на всички-тѣ селене, кои-то имъ сѫ падали живи въ рѫце-тѣ и съ това сѫ правили земледѣліе-то невъзможно (τὸ γεωργον ἅπαν ποιήσαντες ανάςατον[13]). Остъ-Готи-тѣ, като не намирахѫ вѣче изобилна плячка въ тѣзи разорени страни, поискахѫ отъ Теодориха да ги води въ друга по́ обилна страна. За да имъ угоди, той ги поведе въ 489 — въ Италія, гдѣ-то тѣ наистина намѣрихѫ по́-вѣче плячка и по́-весели жилища; тамъ тѣ се спрѣхѫ и основахѫ царство Остъ-Готско. Този кратъкъ прегледъ на Вестъ-Готски-тѣ, Хуннски-тѣ и

---

[13]) Quod Thraciae habitatores depraedotas fuisset; quod omnibus, qui currus agebant manus amputasset, qued omne agricolarum genus funditus sustulisse. Sritter I. 94.

Остъ-Готски-тѣ вторженія и разоренія на Балканскіи полуостровъ, колко-то кратъкъ той и да е, ные го считаме достаточенъ да покаже въ какво положеніе сѫ се намирали тѣзи страни кждѣ конецъ-тъ на 5-тіи вѣкъ, а особенно до какво положеніе сѫ достигнѫли около това време древни-тѣ имъ жители Трако-Иллирци-тѣ. — Многочисленніи този народъ отъ както дойде въ рѫцѣ-тѣ на Римляне-тѣ твърдѣ много се умали по причини-тѣ, кои-то показахме пó-горѣ. А пакъ во време-то на велики-тѣ бѣдствія, които въ теченіе-то на 100 години изливахѫ на Балканскіи полуостровъ Вестъ-Готи-тѣ, Хунни-тѣ и Остъ-Готи-тѣ и съвсѣмъ омаляхѫ. По свидѣтелства-та на тогавашни-тѣ историци само тѣзи сѫ могли да се спасѫтъ, които сѫ успѣвали да се скрыѭтъ въ непристѫпни гори и лѣсове, гдѣ-то хищни-тѣ варваре не сѫ могли да ги найдѫтъ, та и не сѫ имали нужда въ това. А множина ли сѫ были тъй щастливи? Ако това що се разсказва отъ тогавашни-тѣ писатели и на половина да е вѣрно, то и при това може смѣло да се утвърдѣва, че пò-голѣма-та часть отъ Трако-Иллиріийци-тѣ се загуби въ тѣзи тежки времена: или изгина, или быде отведена въ робство. — Това сѫщо-то се случи и съ Ромеи-тѣ, сирѣчь съ Римски-тѣ преселенци и поримченни-тѣ Трако-Иллиріици. Тѣ пó-вѣчето живѣяхѫ по градища-та, отъ които както видѣхме по-голѣма-та часть быде разорена до дъно въ време-то на чести-тѣ варварски вторженія. А заедно съ градове-тѣ трѣбаше да изгине и да орѣдѣе и Ромейскіи елементъ, противъ който съ

особенна ярость и безчеловѣчіе постѫпяхѫ тѣзи завоеватели, особенно Хунни-тѣ. —

II.

ЗАСЕЛВАНЬЕ-ТО НА БАЛКАНСКІЙ ПОЛУОСТРОВЪ СЪ НОВИ ЖИТЕЛИ, СЛАВЕНЕ; ГЕОГРАФИЧЕСКИ ПРЕГЛЕДЪ НА ТѢХНО-ТО ТАМЪ РАЗМѢСТВАНЬЕ въ 6-тій и 7-мін ВѢКЪ СЛѢДЪ Р. ХР.

Бѣдствія-та на Балканскіи полуостровъ не се прекратихѫ и слѣдъ преминванье-то на Готи-тѣ. Други многочисленни разноплеменни дружини налегнахѫ отъ къмъ Дунава на Въсточна-та Римска имперія и продължавахѫ да ѭ разорявѫтъ. Работа-та дойде до тамъ щото Константинополско-то правителство се отчая, че ще да може нѣкога да отърве отъ рѫцѣ-тѣ на Сѣверни-тѣ варваре тѣзи свои владѣнія и ги напусна съвършенно. То се грижеше само за столица-та си и за неини-тѣ околности: за да могѫтъ баремъ тѣ да се спасѫтъ отъ разореніе. Императоръ Анастасій около 500 г., п. Р. Хр. видѣ се принѫденъ да проведе една ѣка стѣна отъ Силиврія на Мраморно-то Море до Черно-то. [14]) Тази стѣна е отстояла само 40 мили отъ Константинополя, и е была длъга около 60 мили. Слѣдователно ограждавала е само столица-та и една малка часть отъ околность-та й. Всички-тѣ области, кои-то се намирахѫ на Сѣверъ и на Сѣверо-западъ отъ тази

[14]) An. longum murum condidit a magno mari ad Selybriam usque pertinentem ad Mysorum sive Bulgarorum et scytharum excursiones. — Theoph. Anastas. et Cedrenus у Стр. III. 496 Виж. у Гиббона Hist. of the decline . . . . ch XL.

стѣна, бѣхѫ оставени на произволъ-тъ на варваре-тѣ. — Византійско-то правителство нито се вѣче интересуваше за тѣзи свои провинцій, нито пакъ знаеше, какво се тамъ прави. Това е причина-та, гдѣ-то и тогавашни-тѣ писатели говорѭтъ за тѣзи страни тъй тъмно и тъй неопредѣленно, като за нѣкоя съвсѣмъ неизвѣстна страна. — Императоръ Јустиніанъ, кой-то царува отъ 527—565 г. възстанови пакъ власть-та на имперія-та надъ тѣзи земи. Негови-тѣ велики полководци съ голѣми усилія можихѫ най-послѣ да расширѭтъ Византіиски-тѣ граници пакъ до Дунава, като отблъснахѫ на малко време задъ него варварски-тѣ полчища, и като ги въоружихѫ съ единъ искусенъ начинъ, единъ противъ другиго. — Но въ какво положеніе найде Јустиніанъ тѣзи области? Обезлюдѣли и опустѣли, не само отъ жители, но и отъ градове. За да ги привдигне пакъ, той се взе да потѣга развалени-тѣ имъ градове и да въздига на много мѣста съвършенно нови. Прокопій, неговіи съвременникъ, разсказва, че той въздигнѫлъ на Балканскіи полуостровъ до шесть стотини укрѣплени градове съвсѣмъ отъ ново, или пакъ ги възстановилъ. За да напълни съ жители тези нови градове, Јустиніанъ е турялъ въ нихъ войска и старалъ се е да преселва тамъ колонисти отъ по́-населении-тѣ области на имперія-та си, но всички тѣ негови старанія да насели тази страна и да ѭ закрыли отъ нови варварски вторженія останѫха напраздно[15]). — Къмъ конецъ-тъ на

---

[15]) Прокопій е написалъ за построенія-та Јустиніанови цѣ-

негово-то царуванье явяватсе многочисленни племена, които още на неговіи животъ разсипахѫ нови-тѣ Византійски крѣпости и построенія, а при наслѣдници-тѣ му напълнихѫ всички-тѣ провинцін на Балканскіи полуостровъ. — Тѣзи племена неприличахѫ на прежни-тѣ разорители. До тогавашни-тѣ врагове нападахѫ на имперія-та по̀вѣче-то за плячка, която като взимахѫ, минувахѫ по̀ нататъкъ, или се врьщахѫ пакъ назадъ. А на тѣзи нови племена не бѣше имъ цѣль-та толкова плячка-та, колко-то опустѣли-тѣ Византійски области, въ които тѣ искахѫ да се поселькѫтъ. — Тѣзи нови племена тогавашнитѣ Грьцки и Римски писатели добрѣ сѫ познавали и ги наричѫтъ почти всякога съ нихното общо име *Славене* (Σκλαυινοι, Σκλαυοι, Σϑλαυινοι, Σϑλάυοι).

Къдѣ краи-тъ на 5-тіи вѣкъ Грько-Римски-тѣ историци намиратъ земи-тѣ, що сѫ на сѣверъ отъ долніи Дунавъ и чьрно-то море (сегашни-тѣ: Венгрія Влашко, Молдавія, Бессарабія и пр.) наплънени съ Славене. Прьви и на̀й-достовѣрни и подробни извѣстія за жилища-та на Славене-тѣ въ тѣзи мѣста ни е оставилъ Јустиніанова съвременникъ Прокопіи. Тѣ сѫ были тогава извѣстни тамъ подъ име *Славене* и *Анти*. „*Славене-тѣ и Анти-тѣ* (Σκλαυινοι καὶ ανται), говори Прокопіи, *сѫ единъ народъ. Тѣ нѣкога сѫ носили и едно общо име, защо-то въ старо време ги сѫ наричали*

ла книга, раздѣлена на шесть части. Въ четвьрта-та часть се исчисляватъ градове-тѣ, укрѣпленія-та и други нѣкои съзиданія, кои-то Јустиніанъ е въздигнѫлъ само на Балканскіи полуостровъ. Прокопіи De Aedificiis Justiniani.

въ обще Σποροι.[16]) *Тѣ занимавѫтъ голѣма часть отъ страна-та що-то е оттамъ Дунава.*" Други единъ съвременникъ Прокопіевъ, Готскіи Историкъ Јорнандъ, свидѣтелствова за тѣзи Славене, които отъ конецъ-тъ на 5-тіи вѣкъ сѫ занимавали вѣче сѣверни-тѣ брѣгове на долніи Дунавъ и Чьрно-то море слѣдующе-то: Задъ карпатски-тѣ гори се простирѫтъ на широко жилища-та на „многочисленніи народъ на Винди-тѣ, (Winidarum natio populosa), „които макаръ и да „се *дѣлѫтъ на разни племена, отъ които всяко „си има особенно име*[17]), но издревле още се „наричѫть (въобще) *Славене* и *Анти.*" По-надолѣ Јорнандъ разсказва, какво тѣхни-тѣ жилища се простирѫтъ до Чьрно море и до Дунава usque ad Danubium. — Тѣзи свидѣтелства сѫ писани почти въ едно време отъ двама разни и по народность-та си и по мѣсто-то на рожденіе-то си писатели. И при всичко това, тѣ едно друго подтвьрдявѫтъ въ всичко. Това дава голѣма достовѣрность на тѣзи свидѣтелства. Изъ тѣхъ ные се удостовѣряваме, че въ онова време Славене-тѣ сѫ были извѣстни на Грько-Римски-тѣ писатели подъ име Славене, Анти и Винди (Σκλαβηνοι Ανται, Sclavini, Antes,

---

[16]) Καὶ μην καὶ ὄνομα Σκλαβενοῖς τε καὶ ἄνταις ἓν τὸ ανέκαθεν ῆν . . . . τὸ γαρ πλεῖστον τῆς ἑτέρας τοῦ Ἴστρου ὄχθης αὖτοι νέμονται . . . . De bello Goth. l. 3. 14.

[17]) Ные си позволихме да преведемъ за поясно това предложеніе малко нѣщо не слово въ слово. Чрезъ това обаче смысълъ-тъ николко не страда . . . (Winidorum natio populosa consedit: quorum nomina per varias familias et loca mutentur . . . .) jornandes, De Gothorum or. et r. g. cap. 5 и 23.

Winidi или Windi). Подъ тѣзи имена слѣдователно и сегашни-тѣ изслѣдователи трѣба да ги трьсѫтъ, а да не закачѫтъ Сармати-тѣ, Скити-тѣ, Хунни-тѣ, Авари-тѣ и други още Азіатски варваре. — Јорнандъ и Прокопій добрѣ сѫ знаѣли както Хунни-тѣ, тъй и Авари-тѣ, а тъй исто и други-тѣ тѣхни братіе-Азіати. Но тѣ ясно отличавѫтъ отъ нихъ Славене-тѣ, които твърдѣ отъ близо сѫ познавали. —

Нѣма никакво съмнѣніе, че Хуннска-та бура, коя-то потръси всички-тѣ Европейски народи, расклатила е также и мирно-то велико Славенско племе въ негови-тѣ древни жилища въ Сѣверо-Источна Европа, гдѣ-то тѣ отъ памти-вѣка още сѫ се намирали. Расклатила ги е и е завлекла една голѣма часть отъ него къмъ брѣгове-тѣ на Чьрно море и Дунава. Но тука, като ги безпокоехѫ и не имъ давахѫ миря много разноплеменни грабителни дружини, тѣ скоро захванахѫ да минуватъ на Балканскіи полуостровъ и да зеселявѫтъ тамъ запустѣли-тѣ страни. — Тѣ минувахѫ тамъ или заедно съ Хуннски-тѣ и Готски дружини, или пакъ отивахѫ слѣдъ тѣхъ и заселвахѫ ся гдѣ-то можѣхѫ. — За тѣзи пръви тѣхни поселенія тогавашни-тѣ писатели нищо не ни сѫ оставили; види се за това, защо-то тѣзи поселенія сѫ ставали незабелѣжно за Византійци-тѣ, и въ тѣзи времена, кога-то Византійска-та власть въ тѣзи мѣста бѣ съборена отъ Хунни-тѣ, Готи-тѣ и други хищни дружини. Както и да бѫде, ные смѣло можемъ да утвърждаваме, че още въ 5-тіи вѣкъ на Балканскіи полуостровъ е имало вѣче не малко заселени Славене,

отъ които множина сѫ стѫпяли на Императорска служба и достигали сѫ высоки чинове. Въ начало-то на 6-тіи вѣкъ срѣщаме отъ тѣхъ велики полководци, министри и знатни чиновници въ Имперія-та. Сега ся вѣче за вѣрно знае, че и императоръ Юстинъ, който отъ простъ селенинъ стигнѫ да стѫпи на престолъ-тъ на Римски-тѣ кѣсари, а тъй исто и неговіи сестринъ сынъ и наслѣдникъ императоръ Јустиніанъ сѫ были и тѣ отъ Славенски родъ. Жена-та Юстинова ся наричаше *Лупкиня* (Λουππικίνη) сестра му *Бѣгленица*, (Βιγλενιζα) баща-та Јустиніановъ *Истокъ*, сестра му *Бѣгленица*. Сами Јустиніанъ дома си ся е наричалъ *Управда* (Ουπράυθα) [18]. Ясно е че всички-тѣ тѣзи имена не сѫ ни Грьцки, ни Латински, но чисто Славено-Блъгарски. — Родомъ е былъ Јустиніановъ-тъ родъ отъ Ведеріана (Ведряна), село въ Дарданската провинція. Това ясно показва, че въ тази провинція около срѣда-та на 5-тіи вѣкъ е имало доста Славене, които сѫ преминѫли тамъ не замѣтно за Византійски-тѣ историци [19]. — Тъй тихо и незамѣтно сѫ ся пресѣлвали Славене-тѣ на Балканскіи по-

---

[18]) Тѣзи свидѣтелства ся намирѫтъ въ едно жизнеописаніе на Јустиніана, което е написано отъ неговъ-тъ учитель, Теофилъ. Изъ това жизнеописаніе нѣколко отрывки сѫ напечатани въ Прокопіова-та Hist. arc. Venet. p. 344—63.

[19]) Около 552 г. тамъ вѣче ся поменувѫтъ села съ такива названія: Milareka (Миларѣка), Labitza (Лабица), Debre (Дьбре), Berzana (Брѣжане), Klesvestita (Клещевица), Vracista (Врачища), Streden (Срѣденъ) и мн. др. — Прокопіи. De Aedificiis Justin. ed. ven.

луостровъ токо до 6-тіи вѣкъ. Отъ тогава вѣче историци-тѣ ни показватъ тѣхни-тѣ пресѣлванія съвсѣмъ другояче. — Не малки дружини и не частни родове вѣче се преселвѫть, а цѣли племена и многобройни дружини премину̂вѫть Дунава за да си трьсѫтъ тамъ жилища. Византійско-то правителство, кое-то едвамъ токо бѣ поумиротворило тѣзи страни и бѣ ги попотегнѫло, видѣ си край-дунавски-тѣ укрѣпленія и стражи съсыпани отъ тѣзи нови врагове, кои-то, безъ да искѫтъ нозволеніе, идѣхѫ да населѫтъ провинціи-тѣ му. За да въспре този новъ народенъ порой, императоръ-тъ праща на срѣщу тѣхъ голѣма войска, но тя изгинваше подъ силни-тѣ удари на Славенетѣ. Въ малко време тѣ напълнихѫ край-дунавски-тѣ провинціи и къдѣ половина-та на 6-тіи вѣкъ ные ги срѣщаме вѣче на югъ отъ Балкански-тѣ гори. — Въ 548 год. говори ся, че славенски-тѣ полчища (Sclavenorum copiae) дошли даже до Дураццо (на Адріатическо-то море, въ Албанія), съборили въ околности-тѣ му всички крѣпости и свободно, безъ всяки страхъ, ся расхождали по тѣзи страни. Една Римска войска отъ 15.000 души бояла ся не само да ся удари съсъ тѣхъ, но и да имъ излѣзе предъ очи [20]). —

Въ 550 Една малка чета Славенска, отъ 3.000 душ, минѫла Дунавъ и безъ да срѣщне нѣкое съпротивленіе, достигнѫла до Марица. Тукъ ся раздѣлила на двѣ малки дружини, които при всичка-та си мало-

---

[20]) Прокопіи. De bello Goth. l. III. c. 29. — Стрит. p. 34.

численность, могли, „за чудо голѣмо,“ да разбіѭтъ и распелѣѭтъ войска-та, която имъ излѣзе на срѣща. Послѣ, тѣ ся спуснѫли на югъ, и една отъ тѣхъ превзела една твърдѣ важна крѣпость, *Топиръ*, на Архипелажскій брѣгъ [21]). Тамъ тѣ изгубили около 15.000 отъ жители-тѣ. — По това, а такожде и по други-тѣ бѣдствія, които направихѫ тѣзи двѣ чети, види ся, че Прокопіи ся лъже като казва, че тѣ сѫ състояли само отъ 3000 души. Твърдѣ сѫ любопытни слѣдующи-тѣ забелѣжванія, които прави Прокопіи, като разсказва дѣла-та на този Славенски походъ.

1. Славене-тѣ този пѫть обсаждавали и превзимали градове и крѣпости, което до тогава не смѣли да правѫтъ (multa castella obsidione ceperunt, qui antea nec muros oppugnare, neque in campum descendere audebant. [22])

2. По́-прѣди Славене-тѣ немилосердно убивали всякого, кой какъ имъ падалъ въ рѫцѣ; този пѫть обаче тѣ оставили живи една часть отъ пленници-тѣ си. — (Slaveni illos, in quos incidebant necare erant soliti . . . . . illorum parti donare vitam statuít . . [23]).

Въ 551 г. минѫло презъ Дунавъ-тъ такова множество Славене (Slavenorum catervae), какво-то по́прѣди не было видвано. Тѣ минѫли покрай Нишъ и спуснѫли ся къмъ Солунъ. — Раздѣлени сѫ были на три голѣми дружини, които сѫ и дѣйствовали въ три

[21]) Прокопіи. B. G. l. III. c. 38.
[22]) Procop. de Bel. Goth. l. III., c. 38. — Strither. II. p. 35.
[23]) Тамъ.

равни страни. Прокопіи говори за нихъ, че сѫ ся расхождали свободно отъ единъ-тъ край на полуостровъ-тъ до другіи, и остаяли сѫ тамъ на зимовище, като дома си [24]).

Въ 559 г. Нови Славенски полчища нападнали на имперія-та, и достигнали безъ всяко съпротивленіе до длъга-та анастасіева стѣна. Тамъ като разбили императорска-та войска преминали и въ околности-тѣ на столица-та [25])!

Въ 578 година, около 100.000 Славене (το Σκλαβηνων ἔθνος μέχριπου χιλιάδων ἔκατον) нападнали на Тракія и на други-тѣ Византійски области на Балканскіи полуостровъ. — Този пѫть тѣ проникнѫли въ Грьція (Еллада) и ѭ опустошили [26]). Императорь Тиберіи, като неможилъ да ги обуздае, нито пакъ да имъ излѣзе на срѣща, пратилъ посланници при Авари-тѣ за да ги моли да отворѫтъ война на Славе-

---

[24]) у Стриш. II. p. 39. . . Ac si essent in suis finibus, sine ullo hostium metu hibernantes. —

[25]) Теофанъ и Кедринъ-у Стрит. II. p. 42, 43. Теофанъ говори, че тѣзи полчища сѫ състоели отъ Хунни и Славене (Οὔννοι καὶ Σθλαβοι) а Кедрипъ казва: „οἵ Οὔννοι οἵ καὶ Σθλαβίνοι", т. е. Хунни, кои-то ся наричѫтъ и Славене. — То сѫ были чисти Славене, и тѣзи историци по невѣдѣніе ги смѣсвѫтъ съ Хунни-тѣ, които, както казахме около 100 годинъ пó-прѣди ся распрьснахѫ заедно съ паданьето на Аттилова-та дрьжава.

[26]) Κεραϊζομένης τῆς ελλάδος ὑπὸ Σκλαβηνῶν καὶ ἁπανταχόσε ἀλλ' ἐπαλληλων αὐτῇ ἐπηρτιμένων τῶν κινδυνων, ὁ Τίβεριος οσδαμως δυναμιν αξιόμαχον ἔχων, οὐδε πρὸς μίαν μοίραν τῶν αντικάλῶν, μήτιγε πρὸς πᾶσαν. . . . (Когато Еллада ѭ опустошавахѫ Славене-тѣ . . . Тиберіи, като нѣмаше сила и противъ една тѣхна чета (да извади), а камо ли пакъ противъ всички-тѣ . . .), Menander, de legat. p. 110. ed. ven.

не-тѣ. Императоръ-тъ ся е надалъ, казва лѣтописецъ-тъ, че Славене-тѣ, като бѫдѫтъ залисани съ тази война, щѫтъ прекъснѫтъ свои-тѣ нападанія на имперія-та. Авари-тѣ пріели тази императорска молба, защото и сами сѫ желали и готовили сѫ ся были до воювѫтъ съ горди-тѣ си съсѣди, съ Славене-тѣ. Любопитни свидѣтелства ни сѫ оставили тогавашни-тѣ историци за прьва-та срѣща на тѣзи два народа, отъ които ные ще приведемъ слѣдующе-то.

Авари-тѣ около половина-та на 6-тіи вѣкъ минахѫ въ Европа изъ Азія. На прьво време, тѣ ся спрѣхѫ нѣгдѣ на Сѣверъ отъ черно море, отгдѣ-то послѣ минахѫ въ Сегашна Венгрія и ся утвьрдихѫ въ западна-та ѝ половина. Историци-тѣ ги описвѫтъ като една буйна страшна орда, която е желала да владѣе надъ съсѣдни-тѣ народи. Щомъ се утвьрдихѫ въ тази страна, тѣ пратихѫ къмъ Славене-тѣ, които живѣехѫ по край долніи Дунавъ, и въ Источна-та половина на Сегашна Венгрія едно посолство за да иска отъ тѣхъ да ся покорѫтъ на Аварскіи Ханъ и да му обѣщаѭтъ данъкъ. На това, князь-тъ на тѣзи Славене отговорилъ: „Кой е този человѣкъ отъ живущи-„тѣ на земя-та, кой-то бы моглъ да покори наша-та „сила и да господарува надъ насъ? Ные сме научени „сами да владаме надъ други-тѣ народи, а не тѣ надъ „насъ, и тъй щемъ и да си останемъ, до гдѣ ще има „на свѣтъ-тъ сабля и война“ [27]). — Аварски-тѣ по-

[27]) Striter. II. p. 46. Quis hominum est, qui solis radiis tepescit, qui nostram potentiam possit sibi subigere et domare. Aliorum

сланници, казва Византійскіи историкъ Менандръ, не могли да премълчжтъ при тѣзи горделиви рѣчи на Славене-тѣ, но имъ казали нѣколко презрителни думи, за които тѣ сж заплатили съ животъ-тъ си: Славене-тѣ не могли да удрьжжтъ гнѣвъ-тъ си, и убили аварски-тѣ посланници. По тази причина аварскіи Ханъ ся рѣшилъ да мсти на Славене-тѣ, и съ радость посрѣщналъ посолство-то на Императоръ-тъ Тиберія, който му предлагаше съюзъ противъ нихъ. — Война-та между Аваре-тѣ и Славяне-тѣ ся е начжла въ 581, и не ся знае какъ ся е свръшила. Знае ся само за достовѣрно, че двѣ години слѣ, Славене-тѣ пакъ сж подновили свои-тѣ нападанія или пó-добрѣ преселванія прѣзъ Дунавъ на Балканскіи полуостровъ. Тъй въ 583 г. тѣ ся явявжтъ пакъ на югъ отъ Балканъ-тъ, около Адріанополь и по край рѣка-та Ергиня, достигали сж даже до *длъга-та Анастасіева Стѣна* [28]).

Въ 587 г. пакъ ся споменува за тѣхни-тѣ врьхлуванія по Тракія. . . .

Ные ще прекратимъ тукъ избройваніе-то на многочисленни-тѣ славенски преминуванія въ Имперія-та, нѣма да споменуваме и за това, какъ тя ся е расправлявала съ тѣхъ въ 6-тіи вѣкъ; щемъ да ся запремъ само на едно свидѣтелство, кое-то се относи къмъ срѣ-

enim regionis dominatum aquirere solemus non alii nostrae donec erunt bella et enses.

[28]) Theophanes, Anast., Theoph. Simocata у Стрит. II., стр. 51, 52.

да-та на 7-тіи вѣкъ. — Въ 657 г. Императоръ Константинъ II. „*предиріе походъ въ Славенія* (ἐπεςρά-„τευσεν κατα Σκλαβενίας) и пороби тамъ много варвари," казва Лѣтописецъ Теофанъ [29])? А гдѣ е была тази Σκλαβινία (Славянска земя)? Константинъ II. за да стигне въ неѭ; не е ималъ потрѣба да минува Дунавъ-тъ: тя ся е была вѣче пренесла по́ близо до столица-та му, лежала е задъ Балканъ-тъ и задъ Доспатски-тѣ врьхове. А простирала ся е твьрдѣ на широко: отъ Дунавъ-тъ и до Архипелагъ-тъ [30]). — И тъй безъ всякакво съмнѣніе въ срѣда-та на 7-міи вѣкъ древне-Римски-тѣ и Византійски провинціи: Малка Скитія, 2-ра Мизія, Дакія, Дарданія, Македонія, Епиръ, а такожде и часть отъ Тракія сѫ были напълнени съ славене, престанѫли сѫ да ся наричѫтъ съ древни-тѣ си имена, а сѫ носили едно общо име *Славинія* (Σκλαβίνία). Но и тѣзи провинціи, види ся, не сѫ могли да вмѣстѫтъ пришелци-тѣ, и ные скоро глѣдаме Славене-тѣ да минувѫтъ и въ классически-тѣ Грьцки области и въ малко време ги сѫ напълнили и тѣхъ съ свои-тѣ жилища. —

Още въ 581 лѣто ные видѣхме Славене-тѣ проникнѫли даже до свещенни-тѣ области на Стара-та Еллада (Грьція), но слѣдъ тази година длъго време нищо не ся чуеше за тѣхни-тѣ тамъ дѣла, до гдѣ най послѣ самъ Императоръ Константинъ Багрянородни не обесни, какво ся е чинѫло прѣзъ това глухо време

[29]) У Str. f. II. p. 73.

[30]) Шафарика Starožitnosti §. 29; Ducange-Glossar. Med gr. II.

тамъ. Той свидѣтелствова, че около 746 година, кога на Императорскіи прѣстолъ е сѣдѣлъ Константинъ Копронимъ, всичка Грьція до нáй-южни-тѣ и́ брѣгове е была ославенена: εσθλαβωθη πασα ή χωρα καὶ γεγονε βαρβαρος [31]). — Единъ землеписецъ, кой-то е писалъ нѣколко години слѣдъ Багрянороднаго, ясно подтвърдява неговитѣ думи като говори: *И до днешніи день всичкіи Епиръ и Еллада и Пелопонесъ и Македонія сѫ населени съ Славене.* Καὶ νῦν δε πᾶσαν ἤπειρον καὶ Ελλαδα σχεδον καὶ Πελοπόννησον καὶ Μακεδονίαν Σκυθαι Σκλάβοι νέμονται [32]).

Слѣдъ тѣзи Грьцки свидѣтелства ные щемъ приведемъ и едно нашенско. —

Въ едно списаніе за Троянска-та война, кое-то е писано за Блъгарскіи царь Симеонъ, т. е. около крайтъ на 9.-тіи вѣкъ, за Ахилеса ся пише тъй: „Сін Ахилеусъ имыи воа своѧ иже нарицахѫсѧ тогда Миръмидонеѥсъ нынѣ Болгаре [33]). Знае ся за достовѣрно, че Ахилесови-тѣ Мирмидоняне сѫ были жители на Тессалія; ные не допущаме че тѣ и тѣхніи воивода, великій Ахилесъ сѫ были Българе или пó-добрѣ да кажемъ Славене, и глѣдаме на това уподобяванье Славене-тѣ (Българе) съ Мирмидоняне-тѣ, като на една историческа грѣшка отъ царь-Симеонова писецъ. Но това е важно-то за насъ, че такава историческа грѣшка е могла да се роди само отъ една причина, отъ

---

[31]) De Themat. II. 6. —

[32]) Geograph. vet. scriptores Graeci Minores. Oxon 1763, t. 11, p. 98.

[33]) Калайдовичъ, Јоаннъ Экзархъ Болг. стр. 178—188.

това именно, че во време-то на този писецъ (кр. 9-тіи в.) земя-та на древни-тѣ Мирмидоняне, (Тесалія) е была заселена съ Славене (Българе). И заселена е была съ тѣхъ тъй отдавна, що-то Симеоновъ-тъ писецъ не е помнилъ за време-то на това нихно заселванье тамъ, а ги е считалъ за прьвобытни тамошни жители, за потомци на Гомерови-тѣ Мирмидоняне.*) —

Тѣзи свидѣтелства съ несъмнѣнна сила ни увѣрявѫтъ, че освѣнь земя-та на Трако-Иллирци-тѣ, нови-тѣ пришьлци на Балканскіи полуостровъ скоро сѫ проникнѫли и въ классически-тѣ земи на Еллинско-то племе и ги сѫ испоплънили и тѣхъ съ свои-тѣ жилища. Казваме испоплънили, защо-то свидѣтелства-та, които токо що приведохме, имѫтъ такъвъ смысль. Ные мыслимъ, че ако читатель-тъ ни е внимателно прочелъ 1-ва-та глава на това списаніе, той нѣма вѣче да пита, какво стана, или кѫдѣ ся подѣнахѫ прежни-тѣ жители на тѣзи мѣста. — Ные тамъ разсказахме вкратцѣ исторія-та на тѣхно-то постъпенно орѣдяванье, а также и опустяванье-то на Балканскіи полуостровъ въ 5-тіи вѣкъ. Въ послѣдня-та глава на това списаніе, ные щемъ имаме случай да приведемъ още нѣкои свидѣтелства за този предметъ, а тукъ ще направимъ само слѣдующи-тѣ белѣжки. Свидѣтел-

---

*) Има писатели, които пріемѫтъ тѣзи думи безъ всяка критика, като истинни, и ги привождѫтъ за доказателство на своя-та теорія, че древни-тѣ жители на Балканскіи полуостровъ сѫ были Славене. За това щемъ говоримъ въ 5-та глава на това списаніе. —

ства-та на *св. Іеронима*, *Проспера Тирона*, *Амміана Марцелина* и на *Малха*, които сж были очевидци на Вестъ-Готски-тѣ, Хуннски-тѣ и Остъ-Готски-тѣ бури; свидѣтелства-та на тѣзи очевидци, повтаряме, ако и на половина да ся вземжтъ за вѣрни, все ни увѣрявжтъ, че слѣдъ тѣзи бури Балканскіи полуостровъ е заприличалъ на една незаселена страна. Славене-тѣ сж заварили токо малцина отъ древни-тѣ му жители, нъ и тѣ скоро трѣбаше да ся очистжтъ отъ-тамъ, защо-то както казва Прокопій, Славене-тѣ обыкновенно сж истреблявали всички онѣзи, които имъ сж падали въ ржцѣ [33]). — А пакъ кои можихж да останжтъ живи, тѣ сж были принждени да ся отдалечжтъ по негостепріимни-тѣ страни на Сегашна-та *Албанія* и *Тессалія*, или пакъ ся пренесохж въ градове-тѣ на *Юго-Источна Тракія*, която Славене-тѣ не можихж да превземжтъ. На днешенъ денъ въ Албанія и въ Епиръ живѣжтъ около 1,300.000 *Арнауте*, кои-то ся наричжтъ още *Албанци* и *Шкипетари*. То сж останки-тѣ отъ многочисленни-тѣ въ Херодотово време Тракo-Иллиріици [34]). — А пакъ Власи-тѣ или Куцовласи-тѣ които живѣжтъ въ горитѣ на Тессалія и самъ тамъ изъ Блъгарія, сж потомци-тѣ на Римски-тѣ поселенци. — А тъй называеми-тѣ Грьци които живѣжтъ самъ тамъ по градища-та на Европейска Турція и ся нари-

---

[33]) Ita Sclaveni·illos, in quos incidebant, necare erant soliti. Procop. De b. Goth. III. c. 38. —

[34]) Това е сега вече пріето като достовѣрна истина, послѣ ученія трудъ на Hahn-a Albanesische Studien. — Lejean. Etnographie de la Turquie d'Europe.

чѫтъ Ῥωμαῖοι [35]) за тѣхъ не може да ся каже отъ какво именно повлекло сѫ, нъ и тѣ сѫ отъ Римско-то или Византійско население на Балканскіи полуостровъ. — Слѣдъ това кратко объясненіе, ные ся врьщаме пакъ на разсказъ-тъ си. —

Като ся размѣстихѫ и утвьрдихѫ добрѣ въ тѣзи нови за тѣхъ страни, Славене-тѣ, ако и да носехѫ едно обще име, не ся съединихѫ въ едно политическо тѣло, а ся подѣлихѫ на много малки племена, отъ които всяко си имаше особно име и искаше да си живѣе самичко. — Ные не знаемъ имена-та на всички-тѣ тѣзи племена и географическо-то положеніе на всяко едно отъ тѣхъ. Нъ и тѣзи извѣстія, които ни сѫ съхранили Византійски-тѣ историци за този предметъ, сѫ доста любопитни. Ные ще ги изложимъ малко пó подробно, защо-то до сега малко вниманіе ся е обрьщало на тѣхъ, а както ще видимъ пó долѣ, *тука именно, въ разселванье-то на тѣзи славенски племена е начало-то на нашіи народъ и на негова-та исторія.* —

Ето колко, гдѣ и какви Славенски племена още отъ 7-тіи вѣкъ ся споменувѫтъ у Грько-Римски-тѣ списатели като постоянни вѣче жителе на Балканскіи полуостровъ [36]). —

---

[35]) Тѣхъ ги набройватъ до 800.000. Le jean. Etnographie de la Turquie d'Europe. —

[36]) По извѣстни-тѣ Грько-Римски писатели, които ни сѫ оставили Исторически и Географически извѣстія за тѣзи Славене сѫ:

а) Между Дунавъ-тъ и Балканъ-тъ, сирѣчь въ древне Римски-тѣ провинціи: Малка Скитія, втора Мизія, Дакія (Ripensis и Mediterranea).

1. *Сѣверяне* въ Добручѣ Σεβερεις [37]).

2. *Седемь Славенски племена,* па които имената не ни сѫ извѣстни. Теофанъ въобще говори за нихъ че тѣзи septem generationes Sclavinorum сѫ живѣли ок. 678 г. въ долна или 2-ра Мизія, т. е. покрай Дунава между Добруча-та и р. Тимокъ. [38])

3. *Браничевци.* За тѣхъ говори Ейнгардтъ [39]), че сѫ живѣли въ 8-міи вѣкъ въ Dakia-Ripensis, сегашно-то Пожаревацко окрѫжіе на Срьбско-то княжество. Въ область-та на Браничевска-та страна въ средни-тѣ вѣкове ся направи градъ Браничево на мѣсто-то, гдѣ-то бѣше Римскій градъ Viminacium. И до сега Срьбскіи народъ нарича Пожаревско-то окружіе Браничево, както ся види изъ пѣсни-тѣ на Вука Каражича [40]).

Императоръ Константинъ Багрянородніи: De administrando imperio; de themat. —

Тоефанъ Chronographia.

Cameniata. De excidio Thessalonicensi.

Едно старо Житіе на свети Димитріи Солунскіи. —

Ейнгардъ. Vita Caroli Magni, и Annales. По-добры изслѣдованія за тѣхъ сѫ писали: Tafel. De Thessalonico ejusque agro, Филаретъ епископъ Рижскіи: св. Димитріи и Солунскіе Славяне въ Чтеніяхъ Московскаго общества Истор. 1848. N. 6. Шафарикъ-Starožitnosti —

[37]) Theophan. у Стрит. III. p. 508.

[38]) Theoph. Niceph. у Стрит. III. p. 507.

[39]) Einhard. Annales a. 882.

[40]) Т. II., 161.

4. *Кучеване.* И за них свидѣтелствова Ейнгардъ. Тѣхни-тѣ жилища сѫ были на Юго-Истокъ отъ Браничевци-тѣ, около Кучай-планина [41]).

Въ една стара Блъгарска пѣсень, обнародвана въ книга-та „*Асѣню и пр.*“ въ войска-та на Блъгарскіи царь *Семо* ся споменувѫть и *Кучане.*

5. *Тимочане* по край рѣка-та Тимокъ [42]). Въ споменѫта-та пѣсня срѣщаме и *Тучане*, което трѣбва да е скратено отъ Тимочане.

6. *Моравáне,* за които свидѣтелствова единъ старъ Баварски лѣтописецъ, че сѫ имали въ областьта си около 30 градове. Тѣ сѫ живѣли нѣкѫдѣ около р. Морава [43]). Въ горѣреченна-та стара пѣсня ся споменувѫть такожде и Моравци въ слѣдующи-тѣ стихове.

„Блъгари Славяни! Моравци, Кучани и Тучани!
„Хубаво ся примѣнете. *)

Б. На Югъ отъ Балканъ-тъ въ провинціи-тѣ: Хемимонтъ, Тракія и Родопа.

Загорци. На югъ отъ Балканъ-тъ до градъ-тъ Дебелтъ на чьрно-то море. Паметь отъ тѣхно-то названіе ся е запазила въ названіе-то на *Ески-Захара* и *Ени-Захара.* (Стара Загора и нова Загора).

Дреговичи-тѣ сѫ живѣли по рѣка Драговица, която около кричимскіи мънастырь ся съединява съ Карлова,

---

41) Шафарика Starožitnosti §. 30, 3.
42) Einhard. Annales, a. 819.
43) Шафарика Starožitnosti §. 30, 3.
*) О Асѣню първому и пр. стр. 69.

а заедно съ нея се влива въ Марица, по́-долѣ отъ Татаръ-Пазарджикъ. Тази область тогава, види се, се е называла Драговитія, названіе, което и до сега се е съхранило въ Титулъ-тъ на Филиппополскіи митрополитъ, (ἔξαρχος τῆς Θρακίας Δραγουιτίας). —

Мораци (Morrha) на източніи склонъ на Родопска-та планина (Доспато-дахъ) [44]). Отъ тѣхъ може и рѣка-та *Марица* да е получила свое-то сегашно названіе. До пресѣлванье-то тамъ на Славене-тѣ тази рѣка се наричаше Хебръ (Hebrus). Георгіи Акрополитъ е прьвіи, който казва, че тя около 1233 г. се е наричала вѣче марица [45]) —.

в) Въ Македонія и Епиръ, сирѣчь въ провинціи-тѣ Дарданія, Македонія, Епиръ.

Сакулати-тѣ се споменуватъ още въ 7-міи вѣкъ, като съсѣдни жители на градъ Солунь. Въ житіе-то на св: Димитрія се говори, че около 670 г. Сакулати-тѣ заедно съ още нѣкои Славенски племена

---

[44]) Една часть отъ Македонски-тѣ Блъгаре именно тѣзи които заселяватъ 100-тина села между Сѣресъ и Неврокопъ по край западніи склонъ на Доспатъ и сега се наричатъ Марваци. Виж Григоровича Путешеств. по Европейской Турціи и Верковича. Описаніе быта Македонскихъ Болгаръ. Моск. Универс. Извѣстіе 1868. N. 3. Дали въ тѣхно-то названіе не се с запазило названіе-то на Мараци-тѣ (Μαῤῥαι)?

[45]) . . . . ad fluvium, qui Maritza a multis vocatur. . . .
у Стр. III. 728.

Шафарикъ, а слѣдъ него и други още мыслятъ, че Марица е съкратено отъ Моравица. Мораци спроти тѣхно мнѣніе трѣбва да е также съкратено отъ Моравци.

ходили да осаждавжтъ Солунъ. — За нихъ говори още и лѣтописецъ Камменіата [46]).

Дреговичи. Въ житіе-то на св. Димитрія и тѣ се споменувжтъ, като съюзници на Сакулати-тѣ. — По разсказъ-тъ на единъ Византійски историкъ и тѣ сж живѣли около Солунь [47]).

Бързаци (Βερζητοί). Тѣ также сж ходили съ Сакулати-тѣ и Дреговичи-тѣ да обсаждавжтъ Солунь около 670 г. Около 799 ные срѣщаме Бързаци-тѣ въ Аттика. Не се знае добрѣ гдѣ именно сж были тѣхни-тѣ жилища. — Ные предполагаме, че тѣ сж живѣли негдѣ на Югъ отъ Охридско-то езеро, между Охрида и Битола, гдѣ-то и сега Блъгаре-тѣ се наричжтъ *Бърсяци* или *Бързаци* [48]).

Смолени. На граница-та между Тракія и Македонія край рѣка-та Места.

Струмяне около рѣка-та Струмица, която сега се нарича и Кара-Су [49]).

Ренхини, (Ρουγχίνοι или Ρεντινοι) съсѣди на Струмненци-тѣ по рѣка Вардаръ (Axius) [50]). Тафелъ доказва, че тѣ трѣба да сж живѣли на Истокъ отъ

---

[46]) Vita s. Demetrii гл. 158. 185. Tafel, de Thes. p. 52, 59. У Стрит. II. p. 94. —

[47]) Cammeniat. у стр. II. 95. —

[48]) Виж. J. Григоровича стр. 196. и Верковича Унив. Изв. 1868. N. 3.

[49]) Vita s. Dem. c. 158.

[50]) Ibidem. Гильфердингъ мысли, че истинно-то имъ име трѣба да е было Ржждане. В. Письма II. стр. 4.

Солунь, между езеро-то Бешикъ и Стримонскіи заливъ [51]). —

Войничи. Споменувжтсе въ житіе-то на св. Димитріи около 670 г. [52]). Тѣ трѣбва да сж живѣли около градъ-тъ Радовище въ Македонія [53]).

Велесичи (Βελεγεζήτοι и Βελεζῆται) се споменувжтъ также въ житіе-то на св. Димитрія заедно съ Драговичи-тѣ, Сакулати-тѣ, Войничи-тѣ и Бързацитѣ [54]). Жилища-та на Велесичи-тѣ сж были въ Южна Тессалія, гдѣ-то и до сенова се е завардила паметь зарадъ тѣхъ въ име-то на градъ-тъ *Велестино.* Види се че и градъ *Велесъ* въ Македонія отъ нихъ е получилъ име-то си. —

Загорци въ Тессалія и Епиръ. —

г) Въ Еллада (Ливадія), и Пелопонесъ.

За Славене-тѣ, които се поселихж въ Еллада и Пелопонесъ, ные имаме твърдѣ малко подробни Исторически свидѣтелства. Нѣма съмнѣніе, че ако още въ 6-тіи вѣкъ тѣ сж врьхлели въ Грьція (Graecia a Sclaveniis vastata est) и ако въ 8-міи отъ тѣхъ ἐσθλαυόθη πάσα ἡ χώρα (Пелопонесъ), ако най послѣ тѣ и въ 10-тіи вѣкъ сж населявали πασαν Ἑλλαδα σχεδον και πελοπονησον, нѣма съмнѣніе, казваме, че тѣ и тамъ сж были многобройни. — По́-ясни свидѣтелства обаче ные имаме само за слѣдующи-тѣ отъ тѣхъ;

---

[51]) Thessaloni p. 59.
[52]) V. S. D. гл. 158.
[53]) Шафарика Starožitnosti §. 30, 4.
[54]) Vita S. D. c. 158.

1. *Милци* (Μιληγγοί). За тѣхъ се разказва, че около 830 г. сѫ се вдигали противъ Византійска-та власть, която е трѣбвало около 30 годинъ да воюова съ тѣхъ за да ги умири.

Езерци (Ἐζερίται) сѫ были въ съюзъ съ Милци-тѣ [55]). —

Тѣзи двѣ племена сѫ живѣли въ Лакедемонія и Еллада и сѫ населявали всичка-та гора Пентадактилъ (Тайгетъ). Константинъ Багрянородніи говори за тѣхъ, че тѣ най-храбро отъ всички-тѣ Славене въ Пелопонесъ сѫ защищавали своя-та свобода противъ Византія и останѫли сѫ свободни и тогава, когато тѣхни-тѣ братія и съсѣди сѫ были вѣче покорени отъ Византія. Отъ това свидѣтелство ясно се види че освѣнь тѣхъ въ Пелопонесъ а также и въ други-тѣ Грьцки области сѫ се заселили още много Славенски племена; нъ отъ нихъ ные знаемъ имена-та само на двѣ още които сѫ: *Маніаци*, които сѫ населявали Южніи склонъ на гора Тайгетъ.

Велесичи сѫ живѣли и въ Беотія а тъй исто и въ Аттика. Въ 799 г. нихніи началникъ Окомиръ Ακαμηρος се е распореждалъ въ Атина, и искалъ е отъ-тамъ да постави на Византіици-тѣ Императоръ по своя-та воля [56]). —

Ето колко Славенски племена сѫ се намирали още отъ 6-тіи, 7-міи вѣкъ на Балканскіи или Тракo-Иллирски полуостровъ. — Трѣба да кажемъ при туй,

[55]) Конст. Багрянодн. у Stritter II. p. 94.
[56]) Theoph. Zonar. у Стрит. II. p. 84.

че ные изброихме само тѣзи, за които имаме вѣрни извѣстія и които тогавашни-тѣ историци заедно съ племенни-тѣ имъ названія наричжтъ и съ общо-то на всички-тѣ име-*Славене*. А кой може да рѣче, че тамъ не е имало и други още Славенски племена, за които Византіиски-тѣ писатели не сж имали случай да споменжтъ? Ные обаче не твърдѣ жалимъ за това, и тѣзи за които навѣрно знаемъ и който преброихме сж достаточни да покажжтъ че по онѣзи времена на Балканскіи полуостровъ не сж вѣче живѣли древни-тѣ му жители, и че той е вѣче былъ напълненъ съ нови племена, които сж говорили единъ езыкъ и заедно съ племенни-тѣ си имена сж носили и едно обще название Славене (Σκλαβηνοι, Σθλαβοι, Σλάβοι). —

Кахахме, че всички-тѣ тѣзи племена сж се размѣстили по Балканскіи полуостровъ въ 6-тіи вѣкъ и въ пръва-та половина на 7-міи, но никакъ не пó-късно. Отъ срѣда-та на 7-міи вѣкъ не намираме вѣче никакви свидѣтелства за нови Славенски дружини да сж минували тамъ отъ къмъ Дунава. Та и да сж искали да минувжтъ, то не е было вѣче възможно, защото, както ще видимъ пó-надолѣ, този пжть се затвори около срѣда-та на 7-тіи вѣкъ. — Поради това, макаръ за нѣкои отъ горѣизброенни-тѣ племена и да се споменува пръвъ пжть само въ 8-міи вѣкъ, то отъ това не трѣбва да се мысли, че тѣ токо тогава сж и мигнжли. Тѣ ако и да се споменувжтъ пръвъ пжть тъй късно, по споменуватъ се, като отдавнашни жители въ тѣзи си жилища. А че тѣ не сж имали щастіе

да имъ се внесе име-то по́-рано въ исторія-та, това никакъ не е чудно. „Славене-тѣ не сѫ имали тогава „свои историци или лѣтописци, а пакъ Византіицы-тѣ „не сѫ знаяли, що се е врьшило въ онова време по „Балканскіи полуостровъ. Нимъ тогава отъ него при„надлежала е само Тракія (южна-та) и още нѣколко „точки по Морски-тѣ му брѣгове“ [57]).

Това нѣщо е ясно, и не иска други доказателства, нъ ные си позволяваме да приведемъ поне едно. —

За Милци-тѣ и Езерци-тѣ, които, както видѣхме, сѫ се были заселили въ Лакедемонія, покрай гора-та Тайгетъ, за нихъ прьвъ пѫть се споменува въ начало-то на 9-тіи вѣкъ. Но че тѣ не тогава прьвъ пѫть сѫ се поевили тамъ, за това нѣмà съмѣніе. Едно официално Византійско свидѣтелство подтвьрждава, че 218 год. прѣди царуванье-то на Императора Никифора всичкіи Пелопонесъ (Мореа) е былъ заселенъ съ Славене (. . . . ἐπὶ διακοσίοις δεκα ὀκτω χρόνοις ὅλοις κατασχόντων την πελοπόννησον) [58]). А като вземемъ во вниманіе, че Императоръ Никифоръ е царувалъ отъ 802 до 811, то излази, че още отъ конецъ-тъ на 6-тіи вѣкъ Милци-тѣ, Езерци-тѣ, а такожде и други още Славенски племена, имена-та на които не ни сѫ се съхранили, были сѫ водворени въ Пелопонесъ. —

[57]) Geschichte der Halbinsel Morea, Fallmerayer, p. 211.

[58]) Leunclavius, Jus Graeco-Romanum p. 278. Ed. Francf. Fallmerayer. Gesch. der Halbinsel Mor. t. I p. 183.

III.

ДОХОЖДАНЬЕ-ТО НА АСПАРУХОВА-ТА ДРУЖИНА НА БАЛКАНСКИИ ПОЛУОСТРОВЪ, ОСНОВАНІЕ-ТО НА БЛЪГАРСКО-ТО ЦАРСТВО; НАЧАЛО-ТО НА СЕГАШНІИ БЛЪГАРСКИ НАРОДЪ. ПОГРЬЧВАНЬЕ-ТО НА НѢКОЛКО СЛАВЕНСКИ ПЛЕМЕНА; ПРОИСХОЖДАНЬЕ-ТО НА СЕГАШНИ-ТѢ ГРЬЦИ. —

Ные нѣмаме подробни извѣстія за взаимни-тѣ отношенія между многобройни-тѣ славенски племена на Балканскіи полуостровъ въ 6-тіи и 7-міи вѣкъ. Нъ и по тѣзи кратки и распрьснѫти свидѣтелства, които ни сѫ оставили Византіински-тѣ историци и за този предметъ, ные можемъ доста добрѣ да си представимъ какъвъ характеръ сѫ имали тѣзи отношенія. За достовѣрно се знае, че тѣзи славене, отъ-както съ общи сили отнехѫ отъ Византіиска-та Имперія земи-тѣ, въ които се заселихѫ, не можихѫ да съставѭтъ едно политическо тѣло или поне единъ политически съюзъ: всяко племе е искало да си живѣе особенно, подъ свое-то племенно име. — Ако да бѣше се случило, да ги описва Херодотъ, ные не се съмнѣваме, че той щеше да ги опише съ такива думи, съ какви-то, видѣхме, той описва прежни-тѣ жители на Балканскіи полуостровъ, Трако-Иллирци-тѣ. — И за Славене-тѣ той щеше да каже: „народъ многочисленъ, но не могѫщественъ „защо-то се е подѣлилъ на много племена, отъ които „всяко иска да бѫде само по себе.“ — При това стрьмленіе на тѣзи многобройни племена, нѣма съмнѣніе, че тѣ още сѫ и враждовали по между си: или за

преднина, или за пó-добри-тѣ области или пакъ по други причини. Ные не щемъ ся излъгѫ, ако кажемъ и за тѣхъ сѫщо-то, което прьвіи Славенски лѣтописецъ казва за взаимни-тѣ отношенія между Славенски-тѣ племена въ сегашна Россія. *Имяху бо обычаи свои, и законъ отецъ своихъ и преданья, кождо свой нравъ .... И почаша сами въ собѣ володѣти; и въста родъ народъ, быша въ нихъ усобицѣ, и воевати почаша сами на ся* [1]).

Такива взаимни отношенія се установихѫ и между Южни-тѣ Славенски племена, отъ-както тѣ ся разселихѫ по Балканскіи полуостровъ. Това разглобено, тъй да рѣчемъ, тѣхно положеніе давало е на Византія възможность да се пооправи отъ бѣдственно-то положеніе, въ което ѭ докарахѫ тѣзи племена, кога-то тѣ съ общи сили, рѫководими отъ една обща цѣль, ударихѫ на неѭ. Тя намѣри сега сгоденъ случай да начене война съ разъединени-тѣ вѣче и не сговорни по между си тѣзи племени, случай който ѝ даваше възможность лесно да ги подсеби едно по едно всички-тѣ. Но ето, че около половина-та на 7-міи вѣкъ явява се отъ къмъ Дунава нова дружина, която ощети благи-тѣ надежди на Византійско-то правителство. На тази новá дружина е было рѣчено да тури край на племенніи животъ между славене-тѣ на Балканскіи полуостровъ и да ги съедини пò-вечето въ едно ѣко политическо тѣло, което да може да спасе, заедно съ

---

[1]) Лѣтописъ Нестора г. 6370. —

независимость-та, и народность-та на Славене-тѣ. Казваме и народность-та, защо-то е извѣстно, че подвластни-тѣ на Византія народи лесно губѣхѫ народность-та си и ставахѫ безъродни *Ромеи*. Тази дружина на която бѣ отсѫдено да запази многобройни-тѣ Славенски племена отъ Византійска-та власть и пагубна за народность-та имъ политика, и да създаде отъ тѣхъ една силна славенска дръжава на Балканскіи полуостровъ, тази дружина, както ще покажемъ, не бѣ многобройна, но бѣше воинственна, защо-то освѣнь война-та, други занятія не познаваше. Освѣнь това, тя не бѣ отъ Славенскіи родъ, а бѣше отъ едно съвсѣмъ друго порекло, и съставяше часть на едно *Чудско*, или *финско племе*, называемо *Българе*[2]). Въ 1-ва-та половина на 7-міи вѣкъ това племе съставяше една доста голѣма орда, която се скиташе между рѣки-тѣ *Донъ и Волга*. Около 660 година, кога-то умрѣ неина силенъ началникъ Кубратъ, тя се раздѣли между негови-тѣ петь сынове на петь малки орди, отъ които

---

[2]) Тунманнъ и Енгель сѫ доказвали че тѣзи Блъгаре сѫ отъ Татарско порекло Ранчъ и Венелинъ ги сѫ пріемали за Славене, въ наши дни се появи една нова теорія за нихъ, която ги искарва Монголи. Особно много е распространено сега едно мнѣніе, което ги искарва за една смѣсь отъ Татарско-то и Чудско-то племе и ги нарича Финно Татаре. — Ные пріемаме Шафариково-то мнѣніе че тѣ сѫ были отъ Чудско или Финско порекло. При това бръзаме да забелѣжимъ, че насъ твърдѣ малко ни занимава порекло-то на тѣзи Блъгаре, защо-то този въпросъ си нѣма мѣсто-то въ історія-та на нашіи народъ, който не е тѣхъ нъ потомокъ и нѣма нищо общо съ тѣхъ, освѣнь само име-то което той случайно пріе отъ тѣхъ.

само двѣ останахѫ да се скитѫтъ на бащино-то си мѣсто [3]). Други-тѣ три се прьснахѫ да си трьсѫтъ жилища въ други нѣкои мѣста. Една отъ тѣхъ премина въ Паннонія (въ сегашн. Венгрія), друга пакъ влѣзе въ Италія и се посели тамъ въ Беневенстка-та область, а пакъ третья-та се спусна къмъ устіе-то на Дунава, гдѣ-то се и запрѣ само нѣколко време. Неина началникъ, 3-тіи сынъ кубратовъ, Аспарухъ, като се запозна тукъ съ работи-тѣ на Балканскіи полуостровъ, намѣри за сгодно да преведе своя-та орда тамъ. Въ 679 г. той е преминѫлъ съ своя-та орда на югъ отъ Дунава, гдѣто въ скоро време е покорилъ сѣверяне-тѣ и други-тѣ седемь Славенски племена, кои-то бѣхѫ се поселили между Балканъ-тъ, Дунава и чьрно-то море. Като съедини подъ власть-та си тѣзи осемь племена, Аспарухова-та орда, или по̀-добрѣ да кажемъ дружина, чрезъ това положи начало за обединяванье-то на Славенски-тѣ племена по всичкіи Балканскіи полуостровъ въ едно политическо тѣло. Ные нѣма да разсказваме подробно історія-та на това обединеніе,

---

[3]) Тѣ испослѣ се премѣстихѫ малко нѣщо по̀-на сѣверъ и тамо между р. р. Волга и Кама основахѫ едно царство, което трая до 13-тіи вѣкъ. Русски-тѣ князове въ 10-тіи и 11-тіи вѣкъ често сѫ имали война съ това царство, и поради това Русски-тѣ лѣтописци ни сѫ оставали доста подробни извѣстія за него. То трая както казахме до 13-тіи вѣкъ, догдѣ най-послѣ Батыеви-тѣ татари не го разсыпахѫ, които погльнахѫ народность-та му въ своя-та народность. Една доста голѣма часть отъ камени-тѣ Блъгаре се погльна пакъ отъ Русска-та народность, тъй щото отъ тѣ се загубихѫ до единъ. —

ще забелѣжимъ само, че то тръгна успѣшно, тъй щото по-голѣма-та часть отъ тѣзи племена въ 8-міи вѣкъ се управлявахѫ вѣче отъ единъ човѣкъ, отъ една воля и съставяхѫ единъ могѫщественъ народъ, една силна дрьжава. Тази държава пріе име-то на завоевателна-та Аспарухова орда, която положи прьвіи камикъ въ неино-то основаніе, нарѣче се Блъгарско царство. Отъ тогава племенни-тѣ названія на тѣзи Славенски племена, изъ които възникна тази държава, захванахѫ да исчезвѫтъ. Тѣ всички-тѣ като граждане вѣче на една дрьжава, като части на едно политическо тѣло, захванахѫ да забравьѫтъ свои-тѣ племенни особности, слѣхѫ ся въ единъ народъ, който получи име-то на дрьжава-та, въ която се изврьши тѣхно-то тѣсно съединеніе и се нарѣче *Блъгарски народъ*, *Българе*. — А пакъ сами-тѣ Блъгаре, т. е. онази малка орда или дружина, която внесе между раздробенни-тѣ Славенски племена политическо-то единство, въ скоро време се затри между многобройни-тѣ Славенски племена, поглънахѫ се въ този съединенъ на едно елементъ, безъ да оставѫтъ въ него нѣкаква слѣда отъ своя-та инородна народность.

Тъй се образова нашіи народъ. Макарь и да пріе име-то си отъ една малка *Чудска орда*, той ни наймалко не веде родъ-тъ си отъ неѭ, а е потомокъ на онѣзи многоброини Славене, които въ 6-тіи и 7-тіи вѣкъ напълнихѫ Балканскіи полуостровъ. И това нѣщо не е едничькъ случай въ исторія-та: тя ни представя

много подобни примѣри, отъ които нѣка ни бѫде позволено да припомнимъ единъ-два. —

Всеки знае че сегашини-тѣ Французи сѫ потомци на древни-тѣ Галло-Римляне. Тѣ нѣмѫтъ нищо общо съ Нѣмско-то племе и съставлявѫтъ една нація съвсѣмъ противоположна нему. Но при всичко това, тѣхно-то сегашно названіе: Французи, Франки или Френци, а такожде и названіе-то на тѣхна-та земя *Фрація*, тѣзи названія сѫ взети отъ име-то на една Нѣмска дружина-Франки (Francs, Frank). — Въ половина-та на 5-тіи вѣкъ слѣдъ Р. Хр. тази нѣмска дружина премина презъ Реинъ, покори Галло-Римски-тѣ жители и създаде отъ тѣхъ едно царство, комуто даде свое-то названіе, като го нарече *Франкско царство*. Това названіе послѣ премина и на покоренни-тѣ отъ тази Франска дружина Галло-Римляне, а такожде и на земя-та имъ, които и до сега се гордѫтъ съ него, безъ да престанѫтъ чрезъ това да се считѫтъ, като една съвършенно особна отъ Нѣмци-тѣ нація, даже и противоположна нимъ. —

Още по́-ясенъ примѣръ ные намираме въ Русска-та исторія. —

Въ 9-тіи вѣкъ слѣдъ Р. Христ. въ сегашна-та Европейска Россія живѣехѫ нѣколко Славенски племена отъ които по извѣстни-тѣ сѫ: *Поляне*, *Древляне*, *Сѣверяне*, *Дреговичи*, *Словѣни*, (Новгородци), *Полочане*, *Кривичи*, (Смоляне), *Бужане*, *Велыняне*, *Дулѣбы*, *Угличи*, *Тиверцы* и пр. Тѣ сѫ живѣли тамъ раздѣлно едно отъ друго, или както свидѣтелствова преподобніи

Несторъ *особѣ*. Всяко си е имало *княженіе свое*, и поради това *быша въ нихъ усобицѣ и воевати почаша на ся*. Въ половина-та на 9-тіи вѣкъ отъ къмъ Балтінско-то море дойде въ земя-та на тѣзи Славенски племена една малка дружина подъ предводителство-то на Рюрика и покори испрьво двѣ отъ тѣхъ: Новгородци-тѣ и Кривичи-тѣ (Смолене-тѣ), отъ които създаде едно малко княжество. Наслѣдници-тѣ Рюрикови просъединихѫ къмъ това княжество и други-тѣ тамошни Славенски племена и ги слѣхѫ въ едно тѣло, което състави единъ голѣмъ народъ. — Рюрикъ и неговà-та дружина не бѣхѫ Славене, а принадлежехѫ на едно Варяжско (Скандинавско) племе, което се наричаше *Русь*. Това свое племенно названіе тѣ оставихѫ на ново-създаденна-та си отъ Славенски племена държава която по тази причина се нарѣче *Русско Государство;* съ това названіе и съединенни-тѣ вѣче въ едно политическо тѣло, въ единъ народъ, Источни Славенски племена трѣбаше да замѣнѧтъ прежни-тѣ си племенни названія, и да се наричѧтъ вѣче съ едно общо име *Руси, Русскіе*. Съ име, повтаряме, което до тогава носеше едно Скандинавско племе, на което принадлежеше Рюрикъ и негова-та дружина. —

Изъ тѣзи примѣри ные видимъ, че и съ нынѣшни-тѣ Французи и Руси се случи сѫщо-то, което видѣхме да стана и съ нашіи народъ. И на три-тѣ тѣзи народа бѣ отсѫдено да вземѫтъ народно име отъ съвсѣмъ противоположни тѣмъ племена, т. е. на Галло-Римляне-тѣ отъ Нѣмски-тѣ Франки, на Источни-тѣ Славене отъ

Скандинавски-тѣ Руси, а пакъ на Балкански-тѣ Славене отъ Чудски-тѣ Българе. — Но чрезъ това никакъ не сѫ измѣни народность-та на тѣзи три народа: дружини-тѣ, които ги обединихѫ бѣхѫ малобройни и скоро трѣбаше да потьнать въ народни-тѣ масси, които тѣ събрахѫ на едно, и да потьнѫть тъй, щото освѣнь име-то имъ почти нищо не се съхрани отъ тѣхъ. — Старіи *Галло-Римлянинъ* захвана да се наричѫ *Франкъ*, *Фрацузъ* безъ да се превръне въ Нѣмецъ; *Источніи Славенинъ* захвана да се наричѫ *Русъ Русинъ,* като си остана *чисть Славенинъ.* Тъй исто и *Балканскіи Славенинъ* пріе ново народно име *Българинъ*, безъ да стане чрезъ това, ни на́й малко, *Финнъ* или *Чухонецъ*, или пакъ както се иска на нѣкои *Татаринъ.* — И въ три-тѣ тѣзи народности пришелческіи, завоевателніи народенъ елементъ трѣбаше въ кѫсо време да исчезне, да се поглъне въ завоеванніи безслѣдно. —

Въ наше време никой нѣма да се наемне да доказва, че Французи-тѣ сѫ Нѣмци на това основаніе, че тѣ носѫтъ име-то на Нѣмски-тѣ Франки. Никой не бы се наелъ да доказва, че днешніи Русскіи народъ е Скандинавско племе, защо-то носи име-то на Скандинавски-тѣ *Руси.* Такова едно доказванье было бы безумно и смѣшно. — Тъй исто трѣбаше да бѫде, ако нѣкой се веемеше да искарва по сѫща-та логика, днешни-тѣ Блъгаре за Финско или Чудско племе. — При всичко това намирали сѫ се много изслѣдователи, които сѫ сѫдили тъй за нашіи народъ,

та и до днешенъ день се исказвѫтъ подобни сѫжденія[4])! —

Слѣдъ тѣзи обесненія, които ные почетохме за нужно да приведемъ тукъ, нѣка да се врьнемъ пакъ къмъ разсказъ-тъ си. Ные видѣхме какъ се образова Блъгарско-то царство на Балканкіи полуостровъ и какъ се заложи основаніе-то на Блъгарскіи народъ. Нѣкои отъ Славенски-тѣ племена, именно тѣзи, които живѣехѫ въ Южна Македонія, въ Тессалія, Епиръ, въ Еллада (Ливадіе) и Пелопонесъ не можихѫ да влѣзѫтъ веднага въ съставъ-тъ на това царство и трѣбаше да се подчинѭтъ малко или много на Византіиска-та Империя, която за да може да ги упази подъ влатъ-та си, старала се е малко по малко да ги приучава къмъ свои-тѣ порядки и да умегчи тѣхна-та лютость съ кротко-то Христіанско ученіе. И тъй, кога-то Славене-тѣ, които се съединихѫ и съставихѫ едно царство по име Блъгарско, когато тѣзи Славене дрьжехѫ още вѣра-та на свои-тѣ отцы, късиѣехѫ въ езычество-то: тѣхни-тѣ братіе подъ властьта на Византія преминувахѫ малко по малко въ Христова-та вѣра, ставахѫ Христене. — Като граждане на Византійска-та Имперія, тѣзи Славене сѫ се ползовали съ еднакви правдини заедно съ други-тѣ Византіиски подданици: стѫпяли сѫ въ Византійска служба, военна, гражданска и даже цьрковна. Тъй на примѣръ

---

[4]) Ные щемъ имаме случай да запознаемъ читатели-тѣ съ нѣкое и друго отъ тѣзи сѫжденія; то ще бѫде въ послѣдня-та глава на това списаніе.

въ 766 г. на 16 Ноеврія, на Патріаршеекіи престолъ въ Константинополь се въскачи единъ отъ тѣви Славене именемъ Никита (Νικήτας ὁ ἀπό Σκλαβων [5]). — Императоръ Василіи Македонскіи, родоначалникъ-тъ на Македонска-та династія, която около двѣ-стѣ години сѣда на Византійскіи престолъ, и той излѣзе отъ тѣви Славене. Единъ Арабски писатель, Хамза Испаханскіи, който е былъ съвременикъ на Императора Василія, право говори за него, че е было родомъ Славенинъ [6]). Сѫщо-то свидѣтелствовѫтъ и Византіиски-тѣ писатели, като говорѭтъ за него, че се е родилъ въ околно́сти-тѣ на Адріанополь (in agro Adrianopolitano, Adrianopolitanus patria [7]), слѣдователно не въ Македонія. А наричѭтъ го Македонски за това, защото по народность-та си той не е былъ нито Грькъ, нито Ромей, но Македонецъ (Fuit Basilius *genere Macedo,* Adrianopolitanus patria). Подъ име Македонци тѣви писатели сѫ разумѣвали Славено-Блъгаре-тѣ, които въ онова време сѫ населявали вѣче както видѣхме всичка Македонія. Ные знаемъ едно свидѣтелство, което показва, че и въ по́-подирни-тѣ вѣкове Блъгаре-тѣ сѫ были извѣстни между Грько-Римляне-тѣ подъ име

---

[5]) Theoph. p. 370. За тови патріархъ апо Σθλαβων споменувѫтъ още: Кедринъ, Гликъ, Зонаръ, Патріархъ Никифоръ и Анастасіи. — Тѣ всички-тѣ въ единъ гласъ укорявать Патріархъ-тъ Никита за това, че врьвялъ по воля-та на Иконоборецъ-тъ Константинъ Копронимъ, и сами былъ Иконоборецъ. —

[6]) In notis Reiskii ad Const. Porphyr. — Ceremoniae Aulae Byzant. p. 142. Krug, Byzant. Chron. p. 167.

[7]) Georgii monachi vitae recent Imperat. p. 396; Symeonis Logoth. annales p. 326.

Македонци. — Въ Ватиканска-та библіотска (въ Римъ) съхранявасе една прекрасна Блъгарска ръкопись, писана въ 1348 год. во време-то на Блъгарскіи царь Јоаннъ Александръ. Тави ръкопись съ дрьжа въ себе лѣтописъ-тъ на Византіискіи лѣтописецъ Манасія преведенъ на Славено-Блъгарскіи езыкъ, видисе, по желаніе-то на същаго Царя Јоанна Александра. — Тя е украсена съ много изображенія на много лица и происшествія, взети отъ священна-та, отъ Римска-та, Византійска-та, а такожде и Блъгарска-та исторія. — Въ само-то й начало на 1-во-то листо, е изобразенъ Јоаннъ Александръ въ Императорска-та си корона, надъ тего стои ангелъ, който се спуща отъ небо-то и носи въ ръка вѣнецъ за Јоанна Александра ..... Надъ това изображеніе е написано: Іωанъ Алеξандръ въ Х̃А Б̃А вѣрен црь и самодръжец всѣм Благарωмъ и грькомъ.

Нѣкой си Латински писецъ, не се знае кога, написалъ е отдолѣ подъ това изображеніе. Johannes Alexander Macedo, ad cujus petitionem iste liber fuit translatus de Graeco in Slavonico; т. е. Јоаннъ Александръ *Македонецъ*, по желаніе-то на кого-то тази книга се преведе отъ Грьцки на Славенски [8]). Ные

[8]) Вземаме тѣзи подробности отъ Kalendar. Ecclesiae Universae Assemanii Римъ, 1755. t. V p. 203. и слѣд. Обрьщаме вниманіе-то на наши-тѣ съотечественици на този безцѣнъ за наша-та старина паметникъ. Отъ Българскй-тѣ царье въ него съ изобразени: Крумъ, Борисъ I., Симеонъ, Борисъ II, Самуилъ, Гавріилъ Романъ, Јоаннъ Владиславъ, домачадіе-то на Јоанна Александра: царица-та му и три-тѣ му сына и пр. Изобразения съ такожде

неможемъ тъчно да опредѣлимъ, въ кой вѣкъ именно е приписана тази Латинска надпись, но това не е и твърдѣ важно за насъ. Главнό-то е това, че този, който ых е писаль называлъ е Блъгаре-тѣ Македонци, а царь-тъ имъ Македонецъ. Това не оставя никакво съмнѣніе, че и Византіиски-тѣ писатели, които наричѫтъ Императора Василія Македонецъ (*Macedo* или *genere Macedo*) съ това подтвърждавѫтъ свидѣтелство-то на Испаханскіи писатель Хамза, че този Императоръ е былъ отъ Славенска рода, или пό-добрѣ да кажемъ отъ Блъгарска. Единъ нашъ писатель отъ 14-тіи вѣкъ также подтвърждава това, като говори, че Василіи е былъ ѿ села Бѣлипра близъ Одрина града [9]. — На млади години Василіи отиде да търси щастіе въ Константинополь, гдѣто и сполучи да найде служителско мѣсто при имнераторскіидворъ. Тамъ съ свои-тѣ способности, а особенно съ своя-та необыкновенна тѣлесна сила той обрѫна на себе вниманіе-то на Императора Михаила III, който го възлюби, захвана да го възвышава, а най послѣ го направи и *Кѣсаръ*, т. е. второ лице слѣдъ себе си въ Имперія-та. Като се намѣри тъй высоко поставенъ, Василіи поиска да стане и Императоръ; уби благодѣтель-ть си и самъ сѣдна на мѣсто-то му,

---

нѣколко событія отъ Бл. Исторія, като Крыщеніе-то на Българе-тѣ, нѣколко войни съ Византія и пр.

[9]) О перев. лѣт. Ман. Черткова, стр. 23. Чертковъ по поводъ на това свидѣтелство привожда нѣколко доказвателства, които ясно подтвърждавѫтъ, че както Бѣлипра, тъй и всичка-та околность на Адріанополь и тогава сѫ были заселени съ Славене (Блъгаре).

на Императорскіи тронъ. — Въ Византіиска-та исторія се срѣщѫтъ още много знатни лица отъ тѣзи Славене, които додохѫ подъ Византіиска-та власть. — А пакъ по́-долни чинове като на пр. Чиновници, служители, прости офицери и воини отъ тѣхъ е имало безбройно много: цѣли легіони сѫ были набирани отъ тѣхъ. —

Това бѣ само голѣмо зло, че всичкп тѣзи на Византійска служба Ставене, като сѫ се научвали по Грьцки, лесно сѫ забравяли свой-тъ майчинъ езыкъ, а за едно съ него и народность-та си, превьрщали сѫ се въ Грьци или Ромеи. Живъ примѣръ на това сѫ Императори-тѣ Юстиніанъ (Управда) и Василіи Македонски. Прьвіи се е родилъ, както казахме, въ село Ведрено, отъ родители Истокъ и Бѣгленица: вторіи също е былъ отъ едно Славено-Блъгарско село *Бѣлиира* и исто отъ Славено-Блъгарска рода. Нъ историја-та не знае, ни за единъ-тъ, ни за другіи да си сѫ помнили родъ-тъ. — За погрьчванье-то на подчиненни-тѣ Византіи Славене много е помагало и това, гдѣ-то тѣ като ставахѫ Христене, бѣхѫ принѫдени да слушѫтъ Слово-то Божіе на Грьцкіи езыкъ, защото Славенско-то писмо и Славенски-тѣ книги още не бѣхѫ се поевили. Тѣзи които не сѫ разбирали Грьцкіи езыкъ, не сѫ могли да разбирѫтъ Христово-то ученіе, защо-то *шоуждимь ѩзыкъмь Слово слышаще, мѣдна звона гласъ слышите* [10]). А пакъ кои-то,

[10]) Тѣзи думи привождаме отъ Слово-то на блаженніи

за да могжтъ да разбиржтъ слово-то Божіе, сж се научвала Грьцки, тѣ такожде лесно сж забравяли езыкътъ си и народность-та си, сир. погрьчвали сж се. — Това зло за Славенска-та народность не се пресѣкна и тогава, когато се покрьстихж свободни-тѣ Славене въ Българско-то царство, а заедно съ това поевихж се Славенски-тѣ писмена, и Слово-то Божіе быде преведено на Славено блъгарски езыкъ. Отъ това велико дѣло на свети-тѣ Солунски братіе и учителіе *Словенскому роду,* отъ тѣхно-то велико дѣло, повтаряме, се воспользовахж само тѣзи Славене, които влѣзохж рано или късно въ съставъ-тъ на Блъгарско-то царство и съединихж се въ единъ народъ, народъ силенъ отъ кого-то Византія треперяше и не смѣеше да му налага свои-тѣ обычяи, нито пакъ да му прети да слуша Слово-то Божіе и да се просвещава на свой-тъ си езыкъ. — Тѣзи тъй честити и укрѣпени противъ пагубно-то Византіиско вліяніе Славенски племена бѣхж слѣдующи-тѣ: Сѣверяне-тѣ, Седемь-тѣ племена между Дунава и Чьрно море, на които имена-та ни сж останали неизвѣстни, Браничевци-тѣ, Кучеване-тѣ, Тимочане-тѣ, Моравне-тѣ, Загорци-тѣ въ Сѣверна Тракія, Тракійски-те Драговичи, Мараци-тѣ (Мърваци?), Сакулати-тѣ, Македонски-тѣ Драговичи, Бързаци-тѣ, Смолене-те, Струмяне-тѣ, Ренхини-тѣ (Реждане), Воиничи-тѣ Веселичи-тѣ и още нѣкои, които не ни сж извѣстни. — Тѣзи племена съставихж Блъ-

---

нашъ учитель, св. Кириллъ. Това слово се срѣща въ много ржкописи Евангелія, като предисловіе. —

гарско-то царство и Блъгарскіи народъ, кога-то царь Борисъ се покрьсти въ 861 год. [11]). Тѣ само и быдохѫ честити да се просвѣщавѫтъ съ Христово-то ученіе на свои-тъ езыкъ. — А пакъ други-тѣ тѣхни братіе, които се населихѫ въ старо-Грьцки-тѣ области и ги ославенихѫ, тѣ останахѫ откѫснати отъ Блъгарско-то царство, и бѣхѫ принѫдени самички да се борѫтъ съ пагубна-та за народность-та имъ Византійска власть. Твьрдѣ е занимателна тази тѣхна борба, та нѣка ни дозволѭтъ читатели-тѣ да кажемъ и за неѭ нѣколко думи. —

По всичко се види, че тази борба е была твьрдѣ упорна и продължавала се е нѣколко вѣкове. — Ма-

---

[11]) Че тъй далеко се е простирало Блъгарско-то царство при Бориса, това ни го подтвьрждавѫтъ сами-тѣ Византіиски писатели. — Симеонъ Логотетъ свидѣтелствова, че Императоръ Михаилъ III. отстѫпилъ Борису всичка сѣверна тракія до Дебелтъ, сирѣчь до сегашнія Ело-Бургасъ. Тази страна се е наричала тогава Загоріе. (ἀπο τῆς Σιδηρας.... ἄχρι τῆς Δεβέλτου ἥτις οὗτο καλειται Ζαγορία); сѫщо-то свидѣтелств. Зонаръ Кедринъ и др. — у Стриттера t. 111. p. 572 и сл. — А пакъ, че всичка Македонія е была принадлежала тогава на Блъгарско-то царство, това освѣнь други свидѣтелства се подтвьрждава още и отъ слѣдующи-тѣ. Въ единъ старъ Грьцки паметникъ, въ който се исчисляватъ Блъгарски-тѣ архіепископи, за св. Климента се говори, Борисъ го поставилъ да бѫде духовенъ началникъ надь третья-та чясть отъ Блъгарско-то царство. А тази чясть се простирала отъ Канина (въ с. Албанія) и Jericho (сег. Орха) до Солунь, т. е. объемала е цѣла Македонія. Κλήμης, γενόμενος ἐπίσκοπος Τιβεριουπολεος ἤτοι Βελίκας, ὕστερον δε ἐπιτραπείς παρα Βορίσου βασιλέως Βουλγαρίας ἐφορᾶν καὶ τὸ τρίτον μερος τῆς βουλγαρικῆς βασιλειας, ἤγουν ἀπὸ Θεσσαλονίκης ὄχρις Ιεριχῶ καὶ Καννίνον....
У Дю-Канжа Famil. Byzant. p. 174.
Сѫщо-то се подтвьрждава и въ житіе-то на св. Климентъ.

карь и да сѫ были оставени сами на себе си и не сѫ имали никаква подпора отъ страна-та на свои-тѣ силни братіе, называеми вѣче Блъгаре, Славене-тѣ въ грьцки-тѣ области могли сѫ малко или много нѣколко вѣкове да отблъсвѫтъ отъ себе Византійско-то бреме и да съхранявѫтъ свой-тъ народенъ елементъ.

Ные ще покажемъ само по̀-главни-тѣ явленія отъ тази дльговременна и упорна борба. —

Още въ 657 г. Императоръ Констанъ II. е ходилъ съ войска да покарява Славенія (ἐπεστράτευσεν κατὰ Σκλαβινίας), и разсказва се, че ималъ добъръ успѣхъ, но какъвъ именно, не се знае [12]). —

Въ 686 Императоръ Јустиніанъ II. былъ е принѫденъ да излезе и той на война въ *Славенія* и говори се, че той можилъ да достигне даже до Солунъ, гдѣ-то взелъ въ плѣнъ много Славене, които извелъ отъ тамъ (a patria educens) и ги преселилъ въ Азія [13]).

И тъй, и два-та тѣзи императора, види се, не сѫ можали да влѣзѫтъ твърдѣ далече въ Славенска-та земля. Но въ 8-міи вѣкъ тѣхни-тѣ наслѣдници отишли сѫ вѣче и по̀ на вѫтрѣ. Въ 783 г. Императрица Ирина се рѣшила да употреби всички-тѣ си сили за да покори Южна-та *Славенія*, тази сирѣчь, коя-то не бѣше влѣзла въ съставъ-тъ на могѫщественно-то вѣче Блъгарско царство; а то бѣхѫ области-тѣ: Теесалія, Ел-

---

[12]) Theoph. ed. Venet. p. 223.

[13]) . . . Et excursionibus subinde Thessalonicam usque habitis, immensum sclavorum numerum . . . . У стрит. 11. p. 75.

лада и Пелопонесъ. Его що разказва лѣтописецъ Теофанъ за това предпріятіе на Императорица Ирина.

,,Тя прати Ставраки . . . . съ голѣма сила против ,,Славенски-тѣ племена. Той като нападна на ,,Тессалія и на Еллада, покори всички-тѣ, които живѣехѫ тамъ, и ги накара да плащѫтъ данъкъ на ,,Имперія-та. Отъ тамъ той нападна и на Пелопонесъ, отъ гдѣто докара много плѣнници и голѣма ,,плячка [14])".

Слѣдователно, во време-то на тази война Византія можи да покори само Тессалійски-тѣ и Елладски (Ливадски) Славене. И макаръ Ставраки и да влази въ Пелопонесъ, нъ трѣбаше да излѣѕе скоро отъ тамъ само съ нѣколко робе и съ голѣма плячка, която му е испаднало да награби. Отъ начало-то на 9-тіи вѣкъ Византіици-тѣ пакъ возобновихѫ войната си противъ Пелопонескски-тѣ Славене. Въ 807 г. императоръ Никифоръ съ помощь-та на св. Андрея както разказва лѣтописецъ-тъ [15]), покорилъ Сѣверната чясть на Пелопонесъ, и отъ тогава захваща пакъ да се водворява Византіиска-та власть и надъ тази, отдавна посլавенена земя.

Въ една Грьцка грамота ся говори, че въ продълженіе-то на 218 годинъ до тогава, ни е-

---

[14]) Αποστέλει Σταυράκίον, . . . μετα δυναμεως πολλῆς κατὰ τῶν Σκλαβίνων ἐθνων . . . . Καὶ κατελθών ἐπὶ Θεσσαλίον καὶ Ελλαδα ὑπέταξε πάντας, καὶ ὑποφόρους ἐποιησεν τῇ βασιλείᾳ, εἰσῆλθε δὲ καί ἐν Πελοποννησῳ, καὶ, πολλὴν . . . Teaph. ed. Venet. p. 306.

[15]) Constant. Porphyr. У стрит. 11. стр. 85.

динъ Грькъ не можилъ да живѣе безопасно въ Пелопонесъ [16]).

Около 842 год. во време-то на Императора Михаила III. пратена была въ Еллада и Пелопонесъ нова войска подъ началство-то на полководецъ-тъ Теоктистъ, за когото се разсказва, че освѣнь гдѣто умирилъ възстанжли-тѣ Славене въ Тессалія и Еллада но още покорилъ и тѣзи Пелопонезски племена, които до тогава ни еднжжь не сж были покорявали [17]). — Само *Езерци-тѣ* и *Милци-тѣ* сж се храбро съпротивлявали още нѣколко време, но въ начало-то на 10-тіи вѣкъ, най-послѣ, сж принждени да се преджджтъ и тѣ.

Разсказва се, че тѣ, кога-то сж были подчинени на Имперія-та, поискали да имъ се не налага твърдѣ голѣмъ данъкъ, на кое-то императоръ-тъ ся и съгласилъ. Той ся боѣше, разсказва Константинъ Багрянородни да не бы тѣ да ся съединжтъ съ други-тѣ Славене и да отцѣпжтъ пакъ Пелопонесъ отъ имперія-та [18]).

Тъй се свърши тази борба, която се продължава три вѣка. Елладски-тѣ и Пелопонески Славене, отрѣзани отъ свои-тѣ съединени въ едно силно царство братіе, изнемощѣхж отъ длъговременна-та война и се покорихж Византіи. — Това не ще рѣче, че тѣ испо-

---

[16]) Falmer. Gesch. der halb. Morea t. I. p. 221.

[17]) Et omnes quidem sclavos reliquos que thematis Peloponnesi nondum subjectus vicit Const. Porph. У стр. 11. p. 94.

[18]) Strit. 11 p. 99.

гинахѫ или пакъ че се изселихѫ отъ тѣзи мѣста. Ные имаме едно свидѣтелство писано около 50 годинъ слѣдъ тѣхно-то подчиненіе, което говори: Καὶ νύν δε πᾶσαν ηπειρον καὶ Ελλάδα σχεδον καὶ Πελοπόνησον καὶ Μακεδονιαν Σκύθαι Σθλάβοι νεμονταὶ [19]). — Нѣма съмнѣніе, че тѣ си сѫ остали тамъ цѣлокупни, но вѣче несвободни, и подъ плъно-то влiяніе на горѣспоменѫти-тѣ пагубни за народность-та имъ дѣйствія. — Славене-тѣ въ Блъгарско-то царство бѣхѫ вѣче пріели Христово-то ученіе, и заедно съ него бѣхѫ се сдобили съ своя письменность, съ книги писани на нихніи езыкъ. Но тѣзи тѣхни братіе като бѣхѫ отрѣзани отъ нихъ и подчинени Византіи, не можихѫ да се въсползовѫтъ отъ това велико дѣло на свети-тѣ Славенски учители, което още можеше да заѣчи тѣхна-та народность и да ѭ предуварди отъ пагубно-то Византійско влiяніе. Като останахѫ лишени отъ Славенска-та писменность, тѣ трѣбаше да пріемнѫтъ Грьцка-та. Трѣбаше, думаме, защо-то като граждане на Византіиска-та имперія, и като Христене, тѣ не можехѫ длъго време да останѫтъ безъ всяка писменность. А пакъ чрезъ пріемванье-то на Грьцка-та писменность и на Грьцкіи езыкъ начена се тѣхно-то погрьчванье. Какъ е отивало това тѣхно погръчванье, лесно сирѣчь или упорно, за това неможе на вѣрно да се каже нищо, защо-то отъ 11-тіи вѣкъ за тѣхъ не срѣщаме

---

[19]) Strabonis continuatur; живѣлъ е около край-тъ на 10-тіи вѣкъ. —

почти никакви извѣстія [20]). Въ 14-тіи и 15-тіи вѣкъ въ сегашно-то Грьцко кралство се водворихѫ нови племена, Албански, които особно много сѫ се разселили въ стара-та Аттика, околности-тѣ на Атини [21]). Подъ вліяніе-то на сѫщи-тѣ причини и тѣ скоро сѫ наченали тамъ да се погьрчвѫтъ, но както се знае и до сега не сѫ се погрьчили всички-тѣ. И до днешень день въ Атина и въ околности-тѣ ѝ се срѣщѫтъ чисти Албанци, между които има мнозина, които знаѭтъ само свой-тъ езыкъ, Албанскіи [22]). —

И тъй, погрьчени-тѣ отъ Византіици-тѣ Славене и Албаници — това сѫ предци-тѣ на сегашни-тѣ Грьци въ Грьцко-то кралство и въ Тессалія. — Това нѣщо се доказва не само отъ Исторія-та, нъ се подтвьрдѣва также и отъ Географически-тѣ названія въ тѣзи страни [23]). — По́-голѣма-та часть отъ нихъ сѫ Славено-Блъгарски и Албански. Но както Исторически-тѣ, тъй Географически-тѣ свидѣтелства сѫ были оставени длъго време безъ вниманіе. Токо преди 40 г.

---

[20]) Само въ 13-тіи вѣкъ, когато владѣнія-та на Византійска-та Имперія минахѫ за нѣколко време въ рѫце-тѣ на крьстоносци-тѣ отъ 4-тіи крьстоносенъ походъ, само тогава се споменува пакъ малко нѣщо за тѣхъ. Споменува се на пр. че въ 1263 Милленги-тѣ, заедно съ още нѣкои племена, вдигнѫли сѫ противъ Вилгелма Вилгардуена, владѣтель-тъ на Пелопонесъ, нъ скоро были усмирени отъ Французски-тѣ рыцари. *Fallm.* Gesch. der Halbinsel Mor. 11, 47 и слѣд.

[21]) Fallm. Gesch. der Halbinsel Mor.

[22]) Fallm. Die Entstehung der heutigen Griechen. 50.

[23]) Гильфердинга, Письма объ Исторіи Арбовъ и Болгаръ, ч. II. Приложеніе.

ученіи Нѣмецъ Фалмерайеръ е спомнилъ за тѣхъ, събралъ ги е и тщателно разглѣдалъ. Той доказа отъ тѣхъ, че нови-тѣ Грьци не сѫ нито чисти, нито пакъ смѣсени потомци на стари-тѣ Еллини, а сѫ сынове на погрьченни-тѣ Славене и Албанци. На мѣсто-то на древни-тѣ Еллини, сега живѣе народъ отъ Славенско-то и Албанско порекло [24]). Стари-тѣ Еллини, потвьрждава той въ едно по́-ново свое списаніе, които живѣехѫ между Македонска-та гора Олимпъ и нáй-Южни-тѣ части на Пелопоннесъ, тѣзи Еллини слѣдъ време по́вѣче-то сѫ исчезнѫли. А остатькъ-тъ отъ тѣхъ се е смѣсилъ, поглъннѫлъ отъ Славене и други инородци; тъй щото сегашни-тѣ жители на тази страна не сѫ чисти потомци на старо-то и́ населеніе [25]). —

Открытіе-то на Фалмерайера, като че уплаши нови-тѣ Грьци, които се мыслѣхѫ че сѫ чисти потомци на Мáратонски-тѣ и Саламински побѣдители и че въ тѣхни-тѣ жили тече още крьвь-та на Перикловци и Аристотелевци. То не се понрави и на тъй называсми-тѣ въ Европа Филеллини. — Противъ ученіи

---

[24]) Fallm. Die Entstehung der heutigen Griechen. Stuttgart und Tübingen 1835, p. 52.

[25]) Die einst zwischen dem macedonischen Olymp und der Südspitze des Peloponneses einsässigen . . . . Hellenen wurden in nachweisbarer Zeit auf gewaltsamen Wegen dem grösseren Theile nach vernichtet, die Reste aber mit eingewanderten . Slaven und andern Fremdlingen in einer Weise vermischt, gekreuzt und versetzt, dass die gegenwärtigen Bewohner jener Distrikte, wenn sie jetzt auch Griechisch reden, doch nicht mehr als echte Nachkommenschaft der alten Bevölkerung zu betrachten sind. — Fragmente aus dem Orient. t. 11, p. 380.

професоръ отвсѫдѣ се сыпнахѫ опроверженія и критики: едни безъ всяки доказателства казвахѫ, че *това не може да бѫде, не е възможно, не е тъй*, други доказвахѫ, че той злѣ тълкува исторически-тѣ свидѣтелства; трети пакъ доказвахѫ, че Географически-тѣ названія: *Каменецъ, Глоговъ, Варшава, Березовъ, Левечовъ, Струцъ, Буковина* и много други, съ които е преисъплнена карта-та на сегашно-то Грьцко кралство, всички-тѣ тѣзи названія не были Славенски, нъ чисто Старо-Грьцки. — Такива критики разумѣва се, не можихѫ да оборѫтъ необорими-тѣ доказателства на Фалмерайера. — Безпристрастна-та наука припознава негово-то основателно мнѣніе и отъ день на день го подтвьрдява съ нови основанія. Наконецъ и по́-свѣстни-тѣ Филеллини трѣбаше да отдадѫтъ правдина на основателніи трудъ и на голѣми-тѣ способности (to the great ability) Фалмерайрови. — Шотландецъ-тъ Финлей, за който не може да се каже, че нѣма пристрастіе къмъ Грьци-тѣ, съзнава се, че противници-тѣ Фалмерайерови сѫ останѫли побѣдени [26]. —

---

[26]) The ablest opponent of Fallmerayer is Zinkeisen, but his Geschichte Griechenlands is far from a triumfant refutation (Най-способнія отъ противници-тѣ Ф-ови е Цинкайсенъ, но и негова-та Исторія на Грьція (въ която той опровьргава Фал. —) неможи да представи нѣкое побѣдоносно опровьржение. G. *Finlay*, The History of Graece, p. 2. —

IV.

ОЩЕ НѢКОЛКО ДОКАЗАТЕЛСТВА КОИ-ТО ПОДТВЬРДЯВѪТЪ ВЫШЕИЗЛОЖЕННО-ТО МНѢНІЕ ЗА ПРОИСХОЖДАНІЕ-ТО НА НАШИИ НАРОДЪ.

Ные казахме, че Аспарухова-та орда или дружина е была твьрдѣ малобройна. При многобройніи Славенски елементъ, който тя завари на Балканскіи полуостровъ, тя е была нищо; оттова тя скоро исчезна въ този елементъ безъ да остави въ него нѣкаква слѣда отъ своя-та народность. Тукъ ные щемъ си позволимъ да приведемъ поне нѣколко отъ доказателства-та, на които основаваме това си мнѣніе. —

Аспаруховитѣ Блъгаре сѫ една пета часть отъ Уралски-тѣ Блъгаре. — Лѣтописци-тѣ разсказвѫтъ, че слѣдъ смьрть-та на Кубрата, който еималъ събрани подъ власть-та си всички-тѣ тѣзи Блъгаре, тѣ сѫ раздѣлили на петь части между петь-тѣ сынове кубратови. Най-старіи отъ нихъ Батбай останѫлъ съ своя-та часть на истокъ отъ р. Донъ, 2-ріи сѫ размѣстилъ на западъ отъ Донъ, 4-тіи преминѫлъ въ Панноніи, 5-тіи Алцекъ, стигнѫлъ въ Италія, и тамъ размѣстилъ своя-та орда въ околности-тѣ на Беневентъ (въ Неаполитанско-то кралевство) [1]). А пакъ 3-тіи, Аспарухъ, като проминѫлъ рѣки-тѣ Днѣпръ и Днѣстръ (Danapri et Danastri fluminibus praeternavigatis) достигнѫлъ до Дунава, гдѣ-то намѣрилъ мѣсто сгодно за посел-

---

1) Warnefrid, lib. 5, c. 11.

ванье, защо-то было непристжпно за врагове, и расположился тамъ съ своя-та орда. Това мѣсто се е наричало *Онглонъ* (Oglum, Onglum ογγλος Ογκλος)[1]). — Това мѣсто спроти описаніе-то на Патріархъ-тъ Никифора и на Теофана, нѣма съмнѣніе, че е тази малка земица, що се заключава между р. р. Прутъ, Дунавъ и Черно море: тѣзи природни граници го сж правили безопасно и не достжпно за врагове (accessu difficilem et hostibus inexpugnabilem). Освѣнь опредѣленіе-то на Никифора и Теофана, че това мѣсто е было именно тамъ, това го показва и названіе-то му *онглос* (ογκλος), то е Славенско-то *жгълъ* (Русски уголъ), което стари-тѣ Славене сж произносили *онгълъ*[2]). Такова име сж дали Славене-тѣ на тази земица, защо-то тя, като е отградена, както казахме, съ р. р. Прутъ, Дунавъ и Чрьно

---

[1]) Fluminibus trajectis *ad Danubium consedit*, ubi locum idoneum ad habitandum occupavit, quem sua lingua Oglum ογλον appellant. — Тъй Никифоръ. Сжщо-то свидѣтелствова и Теофанъ: Fratrum deinde istorum tertius, Asparuch vocatus, Danapri et Danastri fluminus praeternavigatis, et ad Onclum alium omnem jam profectus, ... tutum et inexpugnabilem .... (Третіи Аспарухъ като преминжлъ рѣки-тѣ Днѣпръ и Днѣстръ и достигнжлъ друга рѣка, по име Онглос, безопасно и не пристжнно ....) Теофанъ само по невѣдѣніе казва, че Онглосъ се ненаричало мѣсто-то, гдѣ-то се запрялъ Аспарухъ, по рѣка-та, която текла край него т. е. Прутъ. — Theoph. Nicephorus у Стр. II. p. 504, 505. —

[2]) Буква-та ж стари-тѣ Блъгаре сж произносили като он, ом и ан, ам; и до сега една часть отъ Македонски-тѣ Блъгаре Вандовци, а такожде и Седмиградски-тѣ Блъгаре казвжтъ бандамъ, банда, вмѣсто бждж. — Верковича, Описаніе быта Македонскихъ Болгаръ. Григоровича, Путешеств. по Европейской Турціи. Миклошича, Die Sprache der Bulgaren in Siebenbürgen. —

море, изглежда като ѫгълъ или, да кажемъ по старобългарски, като *онгълъ*. — Това име е носила тази земица още дълго време. Лѣтописецъ Несторъ разсказва, че между Славено-Русски-тѣ племена имало е едно, което се е наричало Угличи (ѫгличи), и което пръвоначално е живѣяло на Югъ-Западъ отъ р. Днѣстръ, около Дунава. Нѣма съмнѣніе, че тѣхни-тѣ жилища сѫ се находили въ Онгълъ-тъ, или ѫгълъ-тъ, отъ кого-то сѫ и получили име-то си: отъ *ѫгълъ* (по Русски уголъ) — угличи[4]). — Слѣдъ време, кога-то пакъ въ тази страна се поселихѫ ногайски-тѣ Татари, (въ 1560 г.) тя се нарѣче по тѣхніи езыкъ *буджакъ*[5]), което также значи ѫгълъ (онгълъ). Повтаряме: нѣма никакво съмнѣніе, че именно тази земя разумѣвѫтъ както патріархъ Никифоръ, тъй и Теофанъ, кога говорѭтъ, че Аспарухъ, като минѫлъ съ своя-та орда прѣзъ рѣки-тѣ Днѣпръ и Днѣстръ достигнѫлъ до *Онгълъ* и се поселилъ тамъ.

Въ такава една малка земица е можилъ Аспарухъ да се помѣсти съ своя-та орда и можилъ е да преживѣе тамъ повече отъ 10 години, преди да мине на Югъ отъ Дунава. — Това достаточно свидѣтелствова до колко многобройна трѣбва да е была Аспарухова-та

---

[4]) Лѣтописъ Нестора, а Угличи и Тиверцы сѣдяху по Днѣстру, присѣдяху къ Дунаеви. . .

[5]) Това названіе и до днешенъ-день носи Южна-та часть на Бессарабія, която състои изъ Бендерско-то, Аккерманско-то и Измаилско окрѫжія. Тамъ живѣѭтъ сега около 30.000 Ногайски татаря. Геогр. Павловскаго, т. II., стр. 173.

орда, или както ѭ нарекохме дружина, кога-то е могла да се смѣсти въ такова едно кѫтче или ѫгълче. —

Ные имаме и друго едно доказателство, което още пò-добрѣ ни дава понятіе за число-то на Аспорухова-та орда. Пò-горѣ видѣхме, че единъ отъ Аспарухови-тѣ братье, *Алцекъ*, завелъ своя-та орда въ Италія. Тамъ той като се срѣщнѫлъ съ силни-тѣ Лонгобарди и почувствовалсе не въ състояніе да се бори съ тѣхъ, примолилсе на нихніи краль Гримоалдъ XII. да му даде нѣкое мѣсто въ кралство-то си, за да се посели тамъ съ своя-та орда. Лонгобардскіи краль благосклонно пріелъ тази молба, въ надежда че Алцекова-та орда ще му бѫде полезна, и заповѣдалъ да ѝ сѫ даде мѣсто за поселванье въ Беневентска-та область, въ Южна Италія. „И тъй, свръша Неаполитанскіи историкъ Джіа„ноне, отъ когото ные зимаме този разсказъ, и тъй „въ 667 г. въ наша-та земя е введенъ новъ народъ „Блъгаре, племе, което много вѣкове живя въ това „мѣсто, което сега наричаме Малиска область (contado „di Molise)“ [6]) Молиска-та область съдрьжа въ себе три селца Сепино, Бояно и Изернія (Sepino, Bojano, Isernia). По величина-та на тази область може добрѣ да се състави понятіе, за число-то на Алцекова-та орда: тя никакъ не ще да е была пò-многочисленна отъ 40—50 хилѣди души. — А пакъ като нѣма никаква причина да мыслимъ, че Аспарухова-та е была пò-голѣма, (лѣтописци-тѣ свидѣтелствоватъ, че петь-тѣ

---

[6]) Storia del regno di Napoli t. I. p. 308.

сынове Кубратови равно си сѫ раздѣлили бащино-то състояніе, та ако нѣкому и да сѫ е паднала пó-голѣма часть, то може на нáй-старіи, който си и остана на Истокъ отъ Донъ), то слѣдва, че и Аспарухова-та орда не е была пó-многобройна отъ Алцекова-та; пó-многобройна и не е можила да се смѣсти на такова пространство, какво-то занимава *Ѫгълъ-тъ* (Онгълъ-тъ). Слѣдъ това ные мыслимъ, че имаме право да кажемъ за тѣзи историци, что произвождѫтъ нашіи народъ, който сега се брои отъ 5 до 6 милліона, а въ старо време е былъ още пó-многочисленъ [7]), имаме право, мыслимъ, да назовемъ такива историци ако не пó-вѣче, а то поне кѫсогледи.

Да преминемъ сега къмъ друго едно доказателство. —

Пó-горѣ ные казахме, че въ сегашна-та Блъгарска народность финскіи или Уралскіи завоевателенъ елементъ се относи къмъ Славенскіи тъй, както Нѣмско-Францскіи къмъ Галло-Римскіи въ сегашна-та Френска нація, или-Варяго-Русскіи къмъ Славенскіи въ Сегашна Россія. — Сега обаче се виждаме принѫдени да поумалимъ това сравненіе и да кажемъ, че това отношеніе е пó-слабо въ Блъгарія отъ колко-то въ Франція и Россія. Освѣнь токо що приведенни-тѣ съображенія, къмъ това ни принѫдѣвѫтъ слѣдующи-тѣ факти. —

---

[7]) Тъй, ные имаме здрави основанія да мыслимъ че нашіи народъ въ старовреме, т. е. до гдѣ е траяло царство-то му, былъ е пó-многоброенъ. Тѣзи основанія ные ще искажемъ въ слѣдующа-та глава. —

Въ Франція езыкъ-тъ на Нѣмски-тѣ Франки се е говорилъ даже до Карла Великаго и по́-късно още, т. е. около 400 годинъ послѣ преминванье-то имъ въ Галло-Римска-та земя. Освѣнь това извѣстно е, че въ сегашніи Френски езыкъ сѫ се съхранили много Нѣмски Слова, които сѫ влѣзли въ него отъ завоеватели-тѣ Франки. Ученіи изслѣдователь на Романски-тѣ езыци, Дицъ утвърждава, че въ нынѣшніи Френски езыкъ се набройвѫтъ до 450 такива коренни думи, безъ да счита при това Собственни-тѣ Френски имена, отъ които една голѣма часть сѫ Нѣмски [8]). Въ Французска-та граммматика, особенно въ Словопроизведеніе-то, также сѫ се съхранили много Нѣмски закони, които водѫтъ начало-то си отъ Франко-Нѣмско-то вліяніе. — Въ Рускіи езыкъ макарь и не тъй много, нъ пакъ се срѣщѫтъ нѣколко думи и доста много Собственни имена, които сѫ остали отъ завоевателни-тѣ Варяго-Руси. Нѣма съмнѣніе, че езыкъ-тъ на Аспарухова-та орда е траялъ нѣколко време на Балканскіи полуостровъ: Освѣнь Собственни-тѣ имена на пръви-тѣ Българскі царье или князове, въ това ни увѣрявѫтъ още и други свидѣтелства, отъ които щемъ приведемъ слѣдующе-то. Въ едно грьцко житіе на св. Димитріи Солунски, писано въ 8-міи вѣкъ, 100-тина години слѣдъ дохожданьето на Аспаруха, говори се за едного отъ негови-тѣ наслѣдници, че като турялъ въ редъ управленіе-то си, трьсилъ между свои-тѣ съвѣтници нѣкого, ,,*който*

---

[8]) Grammatik der Romanischen Sprache 1856. Bonn, t. 1. p. 65.

бы знаилъ добрѣ езыци-тѣ: Ромейскіи, Славенскіи, и Блъгарскіи" [9]). Отъ това се види, че Блъгарскіи езыкъ, който въ това свидѣтелство се противополага на Славенскіи, не е былъ другъ, освѣнь езыкъ-тъ на Аспарухова-та орда, който слѣдователно е сѫществовалъ още въ 8-міи вѣкъ, кога-то е писано това житіе. —

Но този езыкъ скоро се е загубилъ: завоевателитѣ сѫ взели езыкъ-тъ на многобройни-тѣ съединени подъ тѣхна власть Славене, взели го сѫ безъ да оставѫтъ въ него никаква слѣда отъ свое-то Чудско нарѣчіе. Въ нашіи сегашенъ езыкъ и до сега не е издирено нѣкое слово, за което може да се каже, че се е зачувало отъ езыкъ-тъ на Аспаруха. Всички-тѣ чужди думи, що ги има сега въ езыкъ-тъ ни, вземени сѫ отъ Грьцкіи, отъ Турскіи, може бы още отъ Албанскіи, Влашкіи и т. п. А за нѣкоя Чудска дума-не се знае. Сѫщо-то може да се каже и за строй-тъ на нашіи езыкъ, т. е. за негови-тѣ Грамматически закони. Та и не само сега, нъ още въ 9-тіи и 10-тіи вѣкъ, кога-то сѫ были преведени пó-вѣчето цьрковни книги и сѫ написани много списанія на старо-Блъгарскіи езыкъ, види се, да не е вѣче сѫществовалъ въ Славено-Блъгарски-тѣ земи Блъгаро-Чудскіи езыкъ; въ противенъ случай не бѣше възможно да се невмъкне въ тѣзи преводи и списанія поне каква-годѣ слѣда отъ него [10]). —

---

[9]) .... τὴν καθ' ἡμας ἐπιστάμενον γλωσσαν καὶ τὴν Ῥωμεων, Σκλάβων καὶ Βουλγάρων. У Шаф. Starož. §. 29, N. 62. —

[10]) Шафарикъ пріема като отъ Чудски корень слѣдующи-

Това щеше да бѫде за чуденье ако да нѣмахме понятіе за Аепарухова-та орда, до колко голѣма е была тя, и ако до незнаехме, че такава сѫщо орда Чудско-Блъгарска потъна тъй безслѣдно и въ Италіанска-та народность [11]).

Това безслѣдно исчезванье на Аспарухова-та дружина се доказва и отъ наша-та *митологія*, т. е. отъ тѣзи езически повѣрія, които и до сега сѫ се съхранили тукъ тамъ у нашіи народъ. Нѣма съмнѣніе че Аспарухова-та дружина е донела на Балканскіи полуостровъ своя особенна вѣра, която е обща на всички-тѣ Чуд-

тѣ Славено-Блъгарски думи: кумиръ, капище, влъхвъ, припратъ, сополъ, мльнія, чудъ, Исполинъ. Но той никакъ не мысли че тѣ сѫ остали отъ езыкъ-тъ на Аспарухова-та орда, и доказва, че тѣ сѫ влѣзли въ нашіи езыкъ твърдѣ пó-прѣди, т. е. въ онова време, когато наши-тѣ предци Сѣавене-тѣ, сѫ живѣли още въ Сѣверо-Источна Европа и сѫ имали за свои сѣверни съсѣди Чудски-тѣ племена. Другояче не може и да бѫде, защо-то ако да бѣхѫ влѣзли отъ Аспарухови-тѣ Блъгаре, тогава тѣ нѣмаше да се срѣщѫтъ въ езыкъ-тъ на други-тѣ Славене, а ные ги намираме почти всички-тѣ въ Русскіи езыкъ. Окончаніе-то чія или джія въ дума-та бирджія Шафарикъ također де счита за Чудско окончаніе, останало сѫщо отъ онѣзи времена; не можемъ да кажемъ до колко негово-то мнѣніе за горѣрѣченни-тѣ слова е вѣрно, но колко-то за окончаніето джія или чія, той се е излъгалъ. Това окончаніе, до колко-то знаемъ, не се срѣща въ старо-Блъгарскіи езыкъ, а въ новіи то е внесено отъ Турскіи езыкъ, и се употреблява пó-вѣче-то въ Турски-тѣ рѣчи; на пр. Халваджія, Конакчія, вергиджія, бозаджія и пр. Шафарика Starožitnosti §. 30, 7.

[11]) Storia del regno di Napoli t. I. p. 310. Въ Италіянскіи езыкъ има много чужди елементи: Грьци, Нѣмски, даже Арабски и Персидски, но отъ езыкъ-тъ на Алцекова-та орда сир. отъ Блъгаро-Чудскіи никаква слѣда не е останѫла. Diez, Grammatik der romanischen Sprachen. t. I. Italienisch.

ски племена, и която е съвсѣмъ отлична отъ Славенската Митологія. Ако да бѣше тази орда твърдѣ многобройна и да бѣше оставила нѣкакъвъ елементъ отъ своя-та народность въ нашіи народъ, то безъ всяко съмнѣніе този Чудски елементъ щеше да се отрази и на наши-тѣ езыческы преданія. Ные ще се запремъ само на нѣколко отъ тѣзи преданія, на нѣколко само, но на такива които сѫ основа-та на наша-та езыческа старина, и за които се е съхранила нѝй-добра паметь въ народъ-тъ ни. —

У нашіи народъ има много приказници за *Нарѫчници* или както се наричѧтъ още по нѣкои мѣста *Урисници* които сѫ три на брой. Приказва се за тѣхъ, че кога се роди дѣте, тѣ дохождѧтъ и нарѫчвѧтъ „*колко и како ке живятъ родено-то, и що ке нарѫ*-„*чатъ третья-та, това ке быдитъ*“ [12]).

Освѣнь приказници-тѣ, за тѣхъ се говори още и въ народни-тѣ ни пѣсни. [13]).

. . . .

Си постигна млада Момирица;
Не ми бѣше десето момиче
Туку бѣше едно мѫжко дѣте

. . . .

Ми заспала млада Момирица.
Си дойдохе до три нарѫчници.

. . . .

Пѫрва велитъ, ай да го земиме

---

[12]) Български народни пѣсни събрани отъ Мил. стр. 525.
[13]) Тамъ стр. 17.

Втора велитъ да го не земаме,
Дури да се дѣте сторитъ
Дете сторитъ до седумъ години;
Трекя велитъ нека раститъ дете,
Да се сторитъ юнакъ за жененье

. . . .

Нарѫчае и 'си побегнае.

Такива жени, които опредѣлявѫтъ сѫдба-та на человѣка при само-то му ражданье, се срѣщѫтъ такожде въ народни-тѣ преданія на Срьби-тѣ, Словинци-тѣ, Чеси-тѣ, Руси-тѣ, и описвѫтсе и въ тѣхни-тѣ преданія почти тъй, както въ наши-тѣ. Съ тази само разница, че у насъ се наричѫтъ *Нарѫчници* и *Урисници*, у Срьби-тѣ *Родјенице*, у Словинци-тѣ *Роjенице*, у Русси-тѣ *Рожаници*, у Чеси-тѣ sudičke (сѫдички).

Още по́-вече преданія сѫ се зачували у насъ за *Само-Вили-тѣ* и *Само-Диви-тѣ*. Ные ще приведемъ само три-четыри мѣста отъ народни-тѣ ни пѣсни за тѣхъ.

Въ една пѣсня записана въ Струга говори се, че нѣкой-си Иванъ Поповъ тръгналъ на Великдень на оранье. На пѫть-тъ му се срѣщнала една самовила, препречила му пѫтища-та и го уговарвала да не ходи въ такъвъ день на орань, Јоаннъ й отговорилъ

Бѣгай бѣгай Самовило!
Дан'ти слезамъ отъ моя-ва
Отъ моя-ва бѫрза коня,

Дан'те фатамъ за твоя-та
За твоя-та Руса коса.....

Самовила-та се разлютила и хвърлила се да му піе очи-тѣ, но Иванъ е хванѫлъ за длъга-та ѝ коса, връзалъ ѭ за конь-тъ си, и ѭ доказаралъ у дома, женилсе на неѭ, и за да не бы да побѣгне,

Ѣ заключи десно крило
Десно крило въ шаренъ ковчегъ..

Тъй тя живѣла у него три години, и родила му мѫжко дѣте. Най-послѣ тя съ една хитрость се искубнала и „*излетала изъ баджа-та*" [14]).

Въ друга една пѣсня (отъ прилепъ) се пѣе:
Оро ми играле триста Самовили
На вѫрфъ на планина, на рамна рудина....
Оро ми играле, Мефтера немале.
Мефтера дочуле дури градъ Битола......
. . . .
Свири Димо свири, ако намъ надсвиришъ.
Ке ти ѭ да'име Гюргя самодвила...
. . . .
Третья една се начена тъй:
Сѫнце-то ми ю на заходъ
Самовила ю задъ гора
Мирче войвода предъ неа
Бѫрза ѣ коня водеше
Цѫрвенъ ѣ байракъ носеше.

---

[14]) Б. нар. пѣсн. Милад. стр. 1.

Мирче войвода говоритъ:
Самовило ле, майко ле!
. . . .

Нѣка ни бѫде позволено да приведемъ нѣколко стихове още изъ една поне отъ многочисленни-тѣ наши Самовилски и Самовилски пѣсни:

Заградила Самовила
Заградила вито кале
Ни на небе, ни на земя,
Загради го въ теменъ облакъ
. . . .
Не стигнаха Самодиви
Седемдесе дребни дѣца,
Да покріе вито кале.
Хабаръ прати Самодива....
„Хабаръ прати во прасково:
Да ми даджтъ Прасковчене
Край Дунава гѫсти села
Да оберѫ дребни дѣца
Да покрынѫ вито кале“
Не давале Самодиви....
. . . .
Ѣдоса ся Самодива
Па излѣзе на планина
Три дни валя, три дни духа,
Искубала вити ехли
Вити ехли и борове....
. . . .

(отъ Панагюрище).

Покойни-тѣ Миладиновци тъй опредѣлявѫтъ тѣзи митически сѫщества въ наши-тѣ пѣсни и приказки. Самовили-тѣ „(Самодиви) живѣѭтъ на планини, лю-„бѣтъ много да играетъ 'оро. Тіе се чинѣтъ посестрими „со големи-те юнаци, и на нужда-та имъ помагватъ, „и ги спасаваетъ отъ смьрть; а въ общe за люгіе-то „сетъ лоши. Тіе любѣтъ да ослепватъ човека [15]). —

Въ такива тъчно чрьти се представлява Вила-та и въ Срьбски-тѣ преданія, отъ които также си позволяваме да приведемъ двѣ три [16]).

1. Градъ градила бјела вила
Ни на небу, ни на земљи
Нег' на грани од облака
На граду су троја врата
Једна врата од скерлета
. . . .

. . . .

2. Вила лети по вр'у планине
Милошъ пјева вила му одпјева,
Виђе вила, живъ е Бог убіо!
Да је ђће Милош надпјевати
Узе стрјеле у рожана лука
Залете ее друму на камење
Запе лука и двије бјеле стреле

---

[15]) Сега въ наши-тѣ народни преданія Самовили и Самодиви се представлявѫтъ като еднакви сѫщества, нъ въ старо време тѣ сѫ были съвършенно отлични едни отъ други.

[16]) Вука Караџіћа Срп. нар. пјесме е. т. I. Arhiv za pov. jugosl. кн. I. стр. 87—104.

И Устрјели Милоша Јунака.

. . . .

. . . .

3. Не пји злато од овуд водице,
Овд' је вила чедо окупала,
Да је мужко не би ни жалила
Веħ је женско, не било јој живо

. . . .

. . . .

4. Ал се чувай замутит језеро
На њем' спава брадарица Вила

. . . .

Зло јунаку кој је пробуди
И кој јој замути језеро
Јер узима тежку брадарину
Од јунака обе очи чрне....

. . . .

За Самодиви или Диви у Срьби-тѣ се намирѫтъ пó-малко преданія нежели у насъ; тъй, въ Сборникъ-тъ на Срьбски-тѣ пѣсни отъ Вука Караджича ные намираме само една пѣсня за нихъ, подъ заглавіе: *Јованъ и Дивски старјешина.* —

За това пакъ у Срьби-тѣ се срѣщѫтъ пó-много преданія за *Вещерици-тѣ*, които у тѣхъ се наричѫтъ *вјещице.*

Устани брате Радоје
Вјещице еу те испиле....

Диви, Вили, Вѣщици макарь и да се не срѣщатъ

вѣче въ съвременни-тѣ народни Русски пѣсни и сказки, нѣма обаче никакво съмнѣніе, че въ стари-тѣ имъ сѫ се намирали доста много. —

Въ една стара Русска пѣсень отъ 16-тіи вѣкъ [17]) въ двѣ мѣста се упоминава *Дивъ* като зловѣще сѫщество.

„*Дивъ кличетъ връху древа*
„*Велитъ послушати „землѣ незнаемѣ*.....“
„*Уже тресну нужда на волю; уже връже ся дивъ на землю*“

Едно духовно Русско поученіе отъ 14-тіи вѣкъ укорява Русски-тѣ Христене за двоевѣріе; двовѣрни живуще и вѣрують въ перуна, и въ хорса, и въ Мокошь, и в Сима, і ве регла .. і въ Вилы. То все мнать богинями, покладываютъ имъ требы и короваи имъ ломать. —

По надолѣ въ сѫще-то слово срѣщаме:

Того ради не подобаеть крестьяномъ игръ бѣсовскихъ іграти еже есть плясанье, гуденье, пѣсни бѣсовьскыя......еже молять огневѣ...... і Виламъ і Мокоши і Симу, и рьглу, і Перуну, і Роду, і Рожаницѣ и Волосу скотью Богу [18]). —

Изъ това свидѣтелство се види, че и Руси-тѣ сѫ почитали *Вили*-тѣ и имали сѫ и тѣ пѣсни за тѣхъ, които Христолюбецъ-тъ называ въ слово-то си *пѣсни*

---

[17]) Слово о пълку Игоревѣ изд. Тихонравова стр 3 и 7.

[18]) Слово нѣкоего Христолюбца, намира се въ нѣколко сборници, отъ които два сѫ писани още въ 14-тіи вѣкъ (Паис. и злат. Чепи) а единъ въ 16-тіи (Рум. м.) — Христом. Буслаева стр. 519—525.

бѣсовскыя. Тѣзи пѣсни заедно съ име-то на *вили-тѣ* подъ вліяніе на Христіанско-то благочестіе слѣдъ време сѫ съвсѣмъ исчезнѫли изъ паметь-та на Русскіи народъ. Подъ вліяніе на Христіанска-та вѣра и у насъ сѫ исчезнѫли съвсѣмъ много езически преданія и имена-та на много езически богове, а пакъ тѣзи, които сѫ се съхранили, станѫли сѫ въ представленіе-то народно зли Духове. Тъй само се обеснява това, гдѣ-то сега Само-Диви-тѣ (Диви-тѣ), Само-Вили-тѣ, (Вили-тѣ), Нарѫчници-тѣ (Родјенице,Ројенице, Родъ и Рожаница Судици) Вѣщерици-тѣ (Вјещици) въ наши-тѣ, Срьбски-тѣ, Чешски-тѣ, и Русски-тѣ преданія се представлявѫтъ зли, ненавистни сѫщества. Сравнителна-та Митологія доказва, че тѣ нѣкога сѫ были добри божества, свѣтли духове, а сѫ станѫли въ народно-то представленіе зли само подъ вліяніе на Христово-то ученіе [19]). И колко по́-силно е было това вліяніе въ нѣкоя отъ тѣзи страни, толкова по́-вѣче и по́-вѣче сѫ се потьмнявали въ неѭ свѣтли-тѣ нѣкога образи на езически-тѣ и́ божсства. —

Но между езически-тѣ божества има и такива, които сѫ имали по́-щастлива сѫдбина и сѫ могли да съхранѫтъ свой-тъ свѣтьлъ образъ и при Хриетіанска-

[19]) Това исто-то се е случило въ Митологія-та на всички-тѣ Христенски народи. — У стари-тѣ Грьци, напримѣръ, Δαιμων е означавало божество, най-свѣтліи духъ, а слѣдъ пріемваніе-то Христіанска-та вѣра δαιμον означава вѣче зълъ духъ, дѣмонъ, діаволъ. — Тъй исто Аполонъ, Паллада (Минерва) и други-тѣ Олимпійски богове и богини въ Срѣдни-тѣ вѣкове сѫ се считали черни духове, діаволе. —

та вѣра; това е могло да стане, защо-то народно-то представленіе, съзнателно или нѣ, приплело ги е къмъ нѣкои Христенски свѣтци, подъ име-то на които Славенски-тѣ народи и до сега почитѫтъ нѣкои отъ свои-тѣ езически богове. Отъ горѣ поменѫти-тѣ въ слово-то на Русскіи Христолюбецъ богове, токо *Перунъ* и *Волосъ* или *Власъ* сѫ имали това щастіе. За *Перуна* се знае, че е былъ богъ на грьмъ-тъ и на плодородіе-то, а пакъ *Волоса* горерѣченно-то свидѣтелство нарича *скотья бога* т. е богъ на добитъкъ-тъ, покровитель на Скотоводци-тѣ. Сега Русскіи народъ макарь и да не помни вѣче имена-та на тѣзи си езически богове, но ги почита още и до днешенъ день въ лице-то на два Христіански светіи, а именно: *Перуна* въ лице-то на *св. Илія*, кой-то въ много мѣста на Россія се почита като покровитель на земледѣліе-то, податель на плодородіе-то; а пакъ *Волоса* въ лице-то на св. *Власія*, кой-то особно се почита отъ Скотоводци-тѣ, като покровитель на добитъкъ-тъ. — Достозабелѣжително е че и у насъ, а такожде и у Срьби-тѣ е станѫла тази метаморфоза т. е. превръщанье-то на *Перуна* въ св. Илія, а пакъ на *Волоса* въ св. Власія. Сега както Руси-тѣ, тъй Блъгаре-тѣ и Срьби-тѣ приписвѫтъ на *св. Илія* тази Служба, която нѣкога е ималъ езическіи богъ *Перунъ*, а пакъ на *св. Власія* служба-та на *Волоса* или *Власа*, *скотья бога*. Тъй на пр. нашіи народъ вѣрва, че свети Илія произвожди Грьмъ-тъ, распорежда се съ дъждь-тъ, и дава плодородіе-

то [20]); у срьбскіи народъ сѫществува сѫщо-то мнѣніе за св. Илія, кой-то въ Срьбски-тѣ пѣсни се называ *Громовитъ Илія*, на пр.

Проговара свети Панталија
Удри громомъ громовитъ Илія [21]).

За свѣти Власія е добрѣ познато съ каква почеть се празднува той отъ наши-тѣ овчере, говедаре и въобще отъ сѣки домовладыка, който има добытъкъ [22])....

И тъй, въ представленіе-то, което нашіи народъ има за св. Илія и за св. Власія скрыва се старо-езыческо представленіе: а именно, въ лице-то на св. Илія и св. Власія нашіи народъ безсъзнателно и до сега почита главни-тѣ си езыческы богове, Перуна и Власа, почитаніе-то на които е было общо за всички-тѣ Славене. Освѣнь това, въ измѣняванье-то на това почитанье, подъ вліяніе на Христіянство-то и у Блъгарскіи народъ се е случило сѫщо-то, което и у Русскіи, а такожде и у Срьбскіи. —

Ные ще прекратимъ тукъ този прегледъ на наши-тѣ езыческы преданія. Ные попрегледахме само нѣкое и друго отъ тѣзи, които сѫ по́-ясни и прегледахме ги повьрхностно. И що видѣхме? Тѣ всички-тѣ до шушка, приличѫтъ на Срьбски-тѣ, Русски-тѣ, Чешски-тѣ а ако да имахме време щехме да докажемъ, че прили-

---

[20]) Памятники народнаго быта Волгаръ. виж. Илинденъ стр. 246. — Бѫлгарски нар. пѣсни бр. Мил. стр. 525.

[21]) Ср. нар. п. Вука Караџіħа....

[22]) Пам. нар. быта Болгаръ Стр. 185.

чжтъ такожде на преданія-та и на други-тѣ Славенски народи. Излиза слѣдователно, че тѣзи наши езычески преданія сж отъ чистъ Славенски корень, а Чудски или финскн елементъ въ нихъ нѣма никакъвъ. До колко-то ные знаемъ и други-тѣ ни езычески преданія, ные вѣрваме че и въ нихъ нѣма да се найджтъ никакви финскн чрьти [23]). Това щемъ рѣчемъ и за наши-

---

[23]) Прѣди нѣколко мѣсеца въ Французскіи журналъ Revue de deux mondes бѣше напечатанъ единъ членъ: La nationalité Bulgare d'après les chants populaires. (1868 Juil. l. 2) Между друго въ този членъ се доказва, че у нашім народъ има много чрьти Финно-Монголски.. (des traces multipliées des opinions qui dominaient parmi les anciens Finno-mongols), конто особенно се забелѣжвали въ пѣсни-тѣ му и въ Митологія-та му. — За да оцѣни человѣкъ народни-тѣ пѣсни и вѣрованія на нѣкой народъ, за това нѣщо се иска отъ него да знае тѣзи пѣсни и вѣрованія добрѣ, та освѣнь това да бжде вѣждъ и въ Сравнителната митологія и въ народна-та поезія въ обще — А авторъ-тъ на рѣченніи членъ, кому-то липсва и едно-то и друго-то, като се е взелъ не за своя работа, открыва въ наши-тѣ пѣсни много такива народни чрьти, каквито тамъ и на сънѣ не е имало. А пакъ тѣзи, които тамъ наистина ги има, той ги тъй искривява какво-то да излѣзжтъ не Славенски, а нáкакви си, които той нарича то Фински, то Монголски. Между много-то други нови зарадъ насъ работи, ные се научваме отъ този членъ още и това, че нашіи народъ не е още забравилъ, че негови-тѣ предци сж были отъ Финско потекло (ils (Българе-тѣ) n'ont pas completement oublié que leurs ancêtres appartenaient a la famille finoise). — Читатели-тѣ могжтъ се сѣти, какво заключеніе изважда този авторъ отъ такива-то изслѣдванія. Но забелѣжително е това, гдѣ-то той има смѣлость да препоржча такива едни заключенія на ученіи свѣтъ, a ceux qui se occupent de l'histoire litteraire a также и aux hommes politiques. — Причина-та на тази недобросовѣстность е Българско-то възраждане въ Тракія и Македонія. На този изслѣдователь, който твърдѣ обича Грьци-тѣ (les Hellenes), не му се е поревнж-

тѣ езычески обряди, за стари-тѣ ни обычае и народни отличія. Ако и да се срѣщне въ нихъ нѣщо не отъ Славенски корень, сир. заѐто отъ Чужденци, то тѣзи Чужденци щѫтъ излѣзѫтъ или Грьци, или Турци, или пакъ Албанци, но никакъ не Финни. — Това е още едно доказателство за безслѣдно-то исчезновеніе на Чудскіи елементъ въ нашіи народъ, съ други думи да рѣчемъ, доказателство, че Аспарухова-та Блъгаро-Чудска орда е была твьрдѣ малобройна щото да съхрани нѣщо отъ народніи си елементъ въ Славенско-то море, въ което тя се влея. Стига ѝ и това гдѣ-то си остави поне име-то! —

V.

КРАТЪКЪ ПРЕГЛЕДЪ НА НѢКОЛКО ТЕОРИИ ЗА ПРОИСХОЖДАНЬЕ-ТО НА НАШИИ НАРОДЪ. —

Мнѣніе-то, което ные изложихме за происхожданье-то на нашіи народъ, това мнѣніе се основава на нáй-вѣрни доказателства, на такива факти, които говорѭтъ сами за себе и не искатъ тълкуванье. Ные се задоволихме само да съберемъ тѣзи факти на едно, а ѐчетохме съвсѣмъ не нужно да ги тълкуваме и обесняваме твьрдѣ много: тѣ сѫ тъй ясни, щото всеки

ло Блъгарско-то свѣстяванье въ люлка-та на Славенство-то отъ Балканскіи полуостровъ, въ Македонія сирѣчь, както се види отъ слѣдующи-тѣ му думи: on ne trouverait pas moins etrange la pretention de transformer la Macedoine de Philippe, d'Aristote e d' Alexandre en province d'un etat finno-slave. (!) —

La Nationalité Bulgare par M-me Dora d'Istrid. Revue des deux monde 15. Juil. 1868.

може лесно да разбере, какво заключеніе слѣдва отъ тѣхъ. Но по нещастіе до сега твърдѣ малко сѫ обръщали вниманіе на тѣзи факти: пó-вѣче то писатели за происхожданье-то на нашіи народъ или съвсѣмъ не сѫ марили за нихъ, или пакъ ако и да сѫ се спирали на нѣкой и други, давали сѫ голѣма воля на свое-то мудрованіе и тълкували ги сѫ, кому какъ е скимнѫло. — Отъ това и сѫ се породили много криви ученія за происхожданье-то на нашіи народъ, ученія, които и до сега преобладаватъ както у чужденци-тѣ, тъй и между наши-тѣ образовани съотечественници. —

Ные намираме за нужно да разглѣдаме вкратцѣ пó-главни-тѣ отъ тѣзи ученія. Казваме въ кратцѣ, защо-то не пишемъ нѣкое обширно изслѣдованіе, та освѣнь това и не се иска твърдѣ много говоренье за да се докаже безосновность-та на тѣзи криви ученія. —

Тѣ всички-тѣ, колко разнородни и да сѫ, могѫтъ да се раздѣлѭтъ на два реда. Къмъ единъ-тъ ные относимъ тѣзи, които считѫтъ нашіи народъ за потомъкъ на древни-тѣ Трако-Иллирци, а къмъ вторіи тѣзи, които мыслѭтъ, че предци-тѣ на сегашніи Български народъ сѫ Аспарухъ съ своя-та орда. Прьви-тѣ ные ще назовемъ съ едно обшо име: *Тракійска Теорія*, а на втори-тѣ также щемъ дадемъ едно общо име: *Волжска Теорія*. Прьва-та ще разглѣдаме въобще, а при разглѣжданье-то на втора-та ще бѫдемъ принѫдени да влѣземъ и въ нѣкои частни расправи защо-то ученія-та, които отнесохме къмъ неѭ, макарь и да

се опиржтъ на едно основаніе, но въ свои-тѣ заключенія съвсѣмъ се отдалечавжтъ едно отъ друго. —

Тракійска-та теорія. —

Всички-тѣ доказателства на тѣзи писатели, които доказвжтъ, че нашіи народъ води начало-то си отъ древни-тѣ жители на Балканскіи полуостровъ, отъ Трако-Иллирци-тѣ, всички-тѣ тѣзи доказателства думаме имжтъ двѣ главни основанія [1]).

1. Между названія-та на Трако-Иллирски-тѣ племена, се срѣщжтъ и слѣдующи-тѣ: *Коралли,* (Κοραλλοι, Coralli), *Трибалли* (Triballi Τριβάλλοι), *Бесси* (Βέσσοι, Bessi) *кровизи* (Κροβόζοι Crobyzi). Писатели-тѣ, които ные относиме къмъ тази теорія искарватъ, че тѣзи названія сж Славенски; тъй:

Коралли = Горалы = Гораны = Горци = Загорцы....

Трибалли = Дрехвалы = Древляне

Бесси = Бѣсы.

Кровизи = Кривичи. —

Отъ тѣзи названія само за послѣдне-то може да се каже, че прилича на Славенско и напомнува названіе-то на Славено-Русско-то племе *Кривичи,* за които Русски-тѣ лѣтописци казватъ, че сж живѣли около источници-тѣ на р. р. Волга, Днѣпръ и Западна Двина.

---

[1]) По главни-тѣ писатели отъ тази теорія сж: Лелевель. Чертковъ. О древнихъ Ѳракійцахъ; О переводѣ Лѣтоп. Манасія. — Къмъ тѣхъ ные относимъ и наши-тѣ писатели:

Д-ръ Беронъ, Origine de l'unique couple humaine. —

Раковски, Показалецъ; О Асѣню пръвому...; Блъгарска старина. —

Това подобіе може да се обесни, като една случайность, какви-то се срѣщжтъ не малко въ етнографіята. [1]) Та и да се докаже, че Кровичи-тѣ сж были Славене, то тѣхно-то присжтствіе между древни-тѣ трако-Иллирци може да се обесни твърдѣ просто, а именно, че тѣ още прѣди Херодота сж се отдѣлили отъ своитѣ братье и сж се преселили въ земя-та на Трако-Иллирци-тѣ, като колонисти. И такова едно обесненіе не ще бжде бозосновно, като вспомнимъ, че още отъ памти-вѣка жилища-та на Славене-тѣ сж се простирали даже до лѣвіи брѣгъ на долніи Дунавъ, отъ гдѣто токо въ 4-тіи вѣкъ до Р. Христово ги оттласнахж Келтитѣ, като ги накарахж да се дрыпнжтъ задъ Карпатски-тѣ гори. — Това исто-то може да се каже и за *Коралли-тѣ*, *Трибалли-тѣ* и *Бесси-тѣ*, ако да се докажеше, че и тѣ сж Славенски племена, което обаче не е възможно.

Ето до колко е слабо прьво-то основаніе на Тракіиска-та теорія. Отъ петь-шесть названія, и то твърдѣ сомнителни, не може да се извади заключеніе, че великіи Трако-Иллирски народъ, който се е дѣлилъ на пó-вѣче отъ 40 племена, не е възможно, повтаряме, отъ такова едно слабо и съмнително основаніе да се заключава, че Трако-Иллирци-тѣ сж Славене. На противъ, има много и твърдѣ здрави основанія, които ясно показватъ, че тѣ не сж были Славене. Сега се за достовѣрно знае, че днешніи Албанскіи езыкъ е былъ

---

[1]) Шафарика Starožitnosti, §. 20.

езыкъ-тъ на древни-тѣ Иллирци,[3]) които сѫ были еднoплеменни съ Тракiици-тѣ. А никой не може да каже, че Албанскiи езыкъ е нѣкое Славенско нарѣчiе. Макарь езыкъ-тъ на Тракiици-тѣ и да е исчезнѫлъ, но отъ него сѫ останѫли нѣколко думи, които ни наймалко не приличѫтъ на Славенски. —

2. Второ-то основанiе на Трако-Иллирска-та теорiя не е пó-здраво отъ прьво-то. То се съдрьжа въ слѣдующе-то питанье: Ако да се допусне, че сегашни-тѣ Блъгаре, които населявѫтъ земя-та на древни-тѣ Трако-Иллирци, не сѫ тѣхни потомци, то кѫдѣ се дѣна великiи Трако-Иллирски народъ? —

Ные отговорихме на този въпросъ още въ прьва-та глава на това списанiе. Считаме нелишне да повторимъ тукъ свой-тъ отговоръ съ нѣкои подробности.

а) За достовѣрпо се знаѣ, че още въ 4-тiи вѣкъ до Р. Христово Трако-Иллирскiи народъ се значително умали; това стана во време-то на завладѣванiе-то му отъ Македонци-тѣ. Една доста голѣма часть отъ Трако-Иллирци-тѣ трѣбваше да погине въ борба-та съ завоевателни-тѣ си братiе, Македонци-тѣ, а послѣ и въ далечни-тѣ походи на Александра Великаго, подъ знамена-та на кого-то, като подвластни нему, тѣ трѣбаше да връвѫтъ даже до Африкански-тѣ пустыни и до р. Гифазисъ въ Индiя. — Освѣнь това много Трако-Иллирци, които не щяхѫ да се подчинѫтъ на Македонско-то иго, предпочетохѫ да оставѫтъ своя-та стара земя

[3]) Albanesische Studien, *Hahn*.

и да се преселнѫтъ на Сѣверъ отъ Дунава. Тъй едно твърдѣ многобройно племе *Гети* или Даки, които во време-то на Ѣеродота сѫ живѣли между Балканъ-тъ, Чьрно море и Дунавъ, въ 4-тіи вѣкъ се срѣщѫтъ вѣче на Сѣверъ отъ Дунава, въ сегашни-тѣ Влашка, Седмиградія и пр. [4]) —

б) Друго едно умаленіе на Тракіицитѣ се случи въ време-то, кога-то тѣхъ ги покорихѫ Римляне-тѣ. — Кой не знае съ какъвъ начинъ тѣзи всемірни завоеватели въдворявахѫ своя-та власть между чужди-тѣ народи? — Въ сегашна Сѣверна Францiя (Галлія), слѣдъ покоряваньето и́ отъ Јюлія Цезаря отъ предни-тѣ и́ жители (Галли-тѣ), които сѫ были около три милліона, остана само единъ милліонъ, други-тѣ два или погинахѫ въ война-та си съ този Римски полководецъ, или пакъ быдохѫ превьрнати въ робе и преселени по други-тѣ провинціи на Римска-та дрьжава. — Ные нѣмаме толкова тъчни извѣстія и за водвореніе-то на Римска-та власть надъ всичкіи Балканскіи полуостровъ, нъ и тѣзи малко свидѣтелства които сѫ дошли до насъ неоставятъ никакво съмнѣніе, че и тукъ е происходило сѫщо-то, което и въ Галлія. — Римскіи консулъ Павелъ Емилій въ единъ день предаде 70 Македонски градове на разграбванье и съвършенно запустяванье. Таково исто количество градове този консулъ разори и́ въ Епиръ отъ гдѣ-то на единъ пѫть той испрати въ римъ 150.000 робе.

---

[4]) Шафарикъ Starožitnosti §. 20, 3. —

По това можемъ да се сѣщаме, какъ сѫ постѫпяли побѣдоносни-тѣ Римляне и въ други-тѣ области на Балканскіи полуостровъ. — Отъ творенія-та на Римски-тѣ поети и историци ные ясно видиме, че около Р. Христово както Римъ и цѣла Италія, тъй и други-тѣ Римски владѣнія сѫ были преиспълнени съ Тракійски, Мизійски Дакійски робе (Daci, Moesi Thraces). Въ 75 г. до Р. Хр. въ Южна Италія се взбунтовахѫ нѣкой до 50.000 робе, които съ голѣми усилія Римъ трѣбаше да усмири. Извѣстно е, че както началникъ-тъ на тѣзи бунтовници, Спартакъ, тъй и пó-вѣче то отъ тѣхъ бѣхѫ Тракійци. —

Освѣнь избиванье-то и поробяванье-то, Римляне-тѣ сѫ смалили Трако-Иллирци-тѣ още и съ други единъ начинъ, а именно чрезъ преселваніе въ далечни провинціи. Тъй тѣ преселихѫ едно цѣло Трако-Иллирско племе, *Пеони-тѣ* (Paeones), въ една провинція, която се намираше на сѣверъ отъ р. Сава и Дунава [5]). Отъ име-то на това племе се даде названіе на тази провинція, която се и назва *Пеонія* или *Панонія*, (въ западна-та половина на сегашна Венгрія). —

Нѣка припомнимъ още за поримчванье-то на много Трако-Иллирци, за което ные имахме случай да говоримъ пó обширно.

в) Третье умаляванье на Трако-Иллирци-тѣ стана въ 5-тіи вѣкъ отъ Вестъ-Готски-тѣ, Хунски-тѣ и Остъ-Готски-тѣ опустошенія на Балканскіи полу-

---

[5]) *Mannerta*, Germania p. 501—505, 554.

островъ. Ные приведохме нѣколко свидѣтелства отъ 5-тіи вѣкъ, които давѫтъ твърдѣ добро понятіе за слѣдствія-та на тѣзи опустошенія и не считаме нужно да притуримъ къмъ тѣзи свидѣтелства още нѣкое и друго, макарь и да ги има много. — Славене-тѣ такожде изгубихѫ не малко Трако-Иллирци или чрезъ избиванье, както свидѣтелствова Прокопіи, или пакъ чрезъ поробяванье и ославянванье. Като съобразимъ всички-тѣ тѣзи нещастія и разоренія на Тракіискіи народъ, ные намираме неумѣстенъ въпросъ-тъ: Кѫдѣ се подѣнахѫ дрѐвни-тѣ Трако-Иллирци? Пó-скоро е за чуденье, какъ сѫ могли да се запазьѫтъ отъ нихъ пóвече отъ единъ милліонъ, които и до днешень день живѣьѫтъ на Балканскіи полуостровъ подъ име *Албанци.* —

Волжска-та Теорія.

Къмъ тази теорія ные относимъ всички мнѣнія и ученія, които искарвѫтъ днешни-тѣ Блъгаре да сѫ потомци на Аспарухова-та орда, която преди да се спусне къмъ долніи Дунавъ живѣла е заедно съ други-тѣ си братье нѣгдѣ около Волга. Тѣзи ученія на гледъ сѫ твърдѣ противоположни едно на друго, но главно-то имъ основаніе на всички-тѣ е едно. Както казахме, тѣ всички-тѣ считѫтъ Аспаруха и негова-та орда за предци на сегашніи Блъгарски народъ. Нѣка пръво разгледаме това общо тѣмъ основаніе и да видимъ до колко то си има мѣсто-то. —

Просимъ Читатели-тѣ да обрънжтъ вниманіе на слѣдующи-тѣ статистически бѣлежки. — Преди 40 години, а именно въ 1826 лѣто, знаменитіи Шафарикъ е считалъ нашіи народъ на брой до 600.000 души [6]). Ако още въ нашіи вѣкъ единъ такъвъ Славистъ е знаялъ тъй малко за Блъгаре-тѣ, то всеки може да си състави понятіе, до колко се е знаяло за тѣхъ въ минжліи и въ пó-прѣдни-тѣ вѣкове. Само отъ 40—50 години на самъ нашіи народъ е захванжлъ да станж малко по-малко пò-извѣстенъ. Преди 40 години, приснопаметніи Юріи Венелинъ обеви на свѣтъ-тъ, [7]) че Блъгаре-тѣ сж главніи народъ на Балканскіи полуостровъ. — Въ 1842 г. Шафарикъ въ едно пó-ново свое списаніе ги счита вѣче около три милліона [8]). Въ 1848 Ами Буé набройва вѣче до четыри милліона и половина Блъгаре [9]). А отъ тогава, колкото пóвече ставжтъ тѣ извѣстни, толкова пòвече имъ се уголѣмява и брой-тъ, тъй щото на днешень день нашіи народъ го тькмжтъ да има около шесть милліона. Ные нѣма да говоримъ за причини-тѣ, по които нашіи народъ въ 17-тіи, 18-тіи и до начало-то на нашіи вѣкъ се е считалъ тъй Малоброенъ, а щемъ кажемъ само, че до 15-тіи вѣкъ това е было съвсѣмъ другояче. До тогава той е былъ добрѣ познатъ не само на свои-тѣ съсѣди, но такожде и между далечни-тѣ

[6]) Geschichte der slavischen Sprache 1825, стр. 26.
[7]) Древніе и нынышніе Болгаре.
[8]) Slovansky Narodopis.
[9]) La Turquie d'Europe. —

народи. Въ 13-тіи вѣкъ единъ писатель называ Блъгарско-то царство regnum magnae victoriae Bulgarorum; [10]) други единъ отъ 14-тіи вѣкъ казва за Блъгарска-та земля, че тя по многолюдство-то си е надминувала много други страни (illa Bulgaria populosa....) [11]) Нѣма никакво съмнѣніе че дὸ 15-тіи вѣкъ нашіи народъ е былъ también и много по многоброенъ нежели е сега [12]). Нѣка да оставимъ на страна тѣзи Славено-Блъгаре, които се погрьчихѫ и съставихѫ главніи елементъ на Сегашна-та ново-грьцка народность; нѣма да говоримъ и за тази часть отъ Блъгарскіи народъ, която въ нашіи вѣкъ се поглъна отъ Срьбско-то племе [13]): щемъ се постараемъ да докажемъ

[10]) Epist. patriar. Germ. ad cardinales отъ 1252 г.

[11]) Litterae magistri generalis fratrum minorum отъ 1368 г.

[12]) Венелинъ въ едно свое списаніе (Древніе и нынѣшніе Болгаре) говори: „Если бы сей народъ не понесъ значитель-„ныхъ потерь, если бы сей народъ во всѣхъ странахъ, имъ о-„битаемыхъ, до нынѣ оставался господствующимъ, то за вѣрное „можно предположимь, что нынѣ могъ бы быть столь массив-„нымъ, столь же колоссальнимъ, какъ и Россіяне“ — Русскіи народъ сега се счита до 55,000.000; ные ако говоримъ че нашіи народъ е былъ много пό-многочисленъ отъ колко-то е сега, съ това неискаме да подтвьрдимъ, че той наистина бы можилъ да достигне такъвъ брой, какъвъ-то е мыслилъ Венелинъ. Венелинъ е извадилъ таково заключеніе отъ едно невѣрно основаніе. —

[13]) Ные нѣмахме случай въ това наше списаніе да споменемъ нѣщо за Срьби-тѣ, но защо-то тѣхна-та історія е твьрдѣ тѣсно свьрьзана съ Блъгарска-та, то нѣка ни бѫде позволено да направимъ тукъ поне една кратка бѣлежка за нихъ. — Срьби-тѣ додохѫ на Балканскіи полуостровъ, изъ сегашна Галиція, въ 1-ва-та половина на 7-міи вѣкъ, во време-то на Византійски императоръ Ираклія. Съ негово позволеніе тѣ се засѫлихѫ въ страна-та гдѣто живѣѭтъ и сега. Трѣба да кажемъ, обачé,

само това, че и въ тѣзи области, въ които се е запазила Българска-та народность, че и въ нихъ въ 14-тіи вѣкъ тя е была по́-гжста, нежели е сега. Въ 1365 г. Венгерскіи краль Людовикъ Великіи нападна съ голѣма войска на Българско-то царство и отне отъ него Видинска-та область, която и дрьжа подъ власть-та си три-четыри години. Като ревностенъ католикъ Людовикъ Великіи се рѣши силомъ да покатоличи Българе-тѣ въ покоренна-та отъ него Видинска область. По негово повелѣніе додохж тамъ нѣколко Францискански попове, които съ помощь-та на Венгерскитѣ воини, въ 50-тъ дни покатоличихж по́вече отъ 200.000 Българе (infra 50 dies ultra ducenta homi-

---

че тѣхни-тѣ жилища не се простирахж тъй далече на Истокъ, както сега, а достигахж само до рѣки-тѣ Колубара и Ибаръ, които текжтъ прѣзъ срѣда-та на сегашно-то Срьбско княжество. На истокъ отъ тѣзи рѣки се простирахж жилища-та на Български-тѣ Славене. Моравене-тѣ, Браничевци-тѣ, Кучеване-тѣ, Тимочане-тѣ и т. п. Рѣки-тѣ Кулубара и Ибаръ сж были, по-много-то време, и граници-тѣ между Българско-то царство и Срьбско-то. — Само отъ конецъ-тъ на 13-тіи вѣкъ Срьбски-тѣ кралове малко по малко распространихж власть-та си до Тимокъ, като покорихж живущи-тѣ тамъ Българе, които трѣбваше да останжтъ подъ Срьбска-та власть до растурванье-то на Срьбско-то царство. Чрезъ това, обаче, тѣзи Българе не се посрьбихж както не се посрьбихж и Българе-тѣ въ Македонія, които при Стефана Душана такожде додохж подъ власть-та на Срьби-тѣ и оставахж подъ нея около 50 годинъ. — Българе-тѣ между Колубара, Ибаръ и Тимокъ, въ Источна-та половина на Сегашно-то Срьбско княжество, се посрьбихж по́-вѣче-то въ нашія вѣкъ отъ-както влѣзохж въ съставъ-тъ на сегашно-то Срьбско княжество. — Виж. Constant. Porhp. de Adm. imperio c. 29, 30 у Пеячевича Historia Serbiae. Шафарика Staroż. §. 32, 1. Гильфердинга. Письма объ ист. Серб. и Болгаръ I. стр. стр. 16.

num millium baptizarunt)[14]). Документъ-тъ, отъ кого-то ные заемаме тѣзи подробности, свидѣтелствова, че по повелѣніе-то на Людовика имена-та на всички-тѣ тѣзи покатоличени Блъгаре сѫ были записани едно по едно, (ne forte de numero scrupulus oriatur). Отъ този истіи документъ ся научваме, че тѣзи двѣсти хилѣди покатоличени Блъгаре не сѫ были и третья-та часть отъ цѣло-то население на Видинсқа-та область (illias tamen regionis nondum tertiam partem converterunt). И тъй, отъ това достовѣрно свидѣтелство ные се научаваме, че въ 14-тіи вѣкъ въ Видинска-та область сѫ живѣли отъ 600 до 700.000 жители, които сѫ были чисти Блъгаре, защо то на онова време османліи-тѣ още не бѣхѫ се заселили въ тази область, нито пакъ Евреи-тѣ или други-тѣ инородци, които сега има да живѣѭтъ въ Видинска-та область. А сега колко Блъгаре има да живѣѭтъ въ тази область? Тъчно не се знае, но никакъ не по́вече отъ 500.000 души[15]). — Това ще рѣче, че въ Видинска-та область прѣди 500 год. Блъгаре-тѣ сѫ были много по́-многочисленни, отъ колко-то сѫ сега. Това сѫщо-то може да се каже и за други-тѣ Блъгарски области. —

Слѣдъ тѣзи бѣлежки за число-то на нашіи на-

---

[14]) Заемаме тѣзи подробности отъ едно писмо на тогавашніи началникъ на Францисканскіи орденъ. — Пеячев. Historia Serbiae p. 310 sque. Исторія-та на това събитіе ные изложихме по подробно въ „Историческіи прегледъ на Блъгарска-та „църква."

[15]) Виж. Липранди — Болгарія въ чтен. общества Исторіи и древностей Рос. 1868 кн. 1.

родъ сега и въ време-то на негово-то историческо бытіе, ные щемъ помолимъ читатели-тѣ да си наумѫтъ това което казахме за брой-тъ на Аспарухова-та орда. — Възможно ли да се каже, че нашіи народъ е можилъ да произлѣзе отъ такава една малка орда, която най-много нѣка да е състояла и отъ 100.000 души? Ето гдѣ е главно-то заблужденіе на тѣзи писатели, които пріемѫтъ Аспарухови-тѣ другаре за предци на днешни-тѣ Блъгаре. Тѣ не сѫ обрѫщали и не обрѫщѫтъ вниманіе на тази невъзможность: едни защо-то не сѫ могли да си съставатъ ясно понятіе за брой-тъ на Аспарухова-та орда, а такожде и за бройтъ на днешніи Блъгарски народъ, други пакъ, защо-то не сѫ имали ясно понятіе за тѣзи Славенски племена, които съ жилища-та си бѣхѫ напълнили Балканскіи полуостровъ още прѣди да се появи тамъ Аспарухъ. Както и да е, тѣзи писатели, като потъвѫтъ още отъ начало-то на свои-тѣ изслѣдованія въ такова едно заблужденіе, старанѫтъ ся да исплуватъ отъ него, кой какъ може, кому какъ е скимнѫло. Отъ това тѣ сѫ и искарали на свѣтъ твърдѣ различни мнѣнія за порекло-то на Блъгарскіи народъ, мнѣнія, които при всичка-та имъ видима противоположность сѫ неволни послѣдствія на една-та и тази грѣшка, на едно-то и това заблужденіе.

Спроти разнородни-тѣ заключенія, къмъ които сѫ дошли разнитѣ привръзанци на Волжска-та Теорія, тя може да се подраздѣли на три частни ученія;

а) Тинманно-Енгелево-то

б) Раичо-Венелиново-то

г) Чудско-то или Финско-то. —

Като показахме главна-та грѣшка, която е обща на тѣзи частни ученія позволяваме си да кажемъ вкратцѣ и за заключенія-та на всяко едно отъ нихъ. —

а) Тунмано-Енгелово-то ученіе.

Въ 1774 г. Тунманнъ е издалъ едно историческо изслѣдованіе за народи-тѣ които нѣкога сѫ живѣли или сѫ се скитали въ Източна Европа[16]). Въ това изслѣдованіе се доказва, че Волжски-тѣ Блъгаре сѫ были отъ Татарско порекло. Около 20 годинъ послѣ, въ 1796 г. поеви се една Блъгарска історія, написана отъ *Енгеля*, въ която още пó-подробно се развива това мнѣніе и подробно се разглѣжда происхожданье-то на днешни-тѣ Блъгаре[17]). — По мнѣніе-то на Енгеля Аспарухъ съ своя-та орда се е скиталъ нѣколко време между р. р. Днѣпръ и Днѣстръ; послѣ се е вдигнѫлъ отъ тамъ и е минѫлъ на Балканскіи полуостровъ, гдѣто като е отнелъ отъ Византійска-та Имперія Долня-та Мизія и Малка Скитія, основалъ е тамъ Блъгарско царство. Въ това царство се е и размѣстила Аспарухова-та орда, отъ която води начало-то си сегашніи Блъгарски народъ, който слѣдователно е також де отъ Татарско порекло. — Енгель е знаилъ, че езыкъ-

---

[16]) Untersuchungen über die Geschichte der östlichen europäischen Völker.

[17]) Geschichte von Bulgarien. —

тъ на сегашни-тѣ Блъгаре *поприличва малко нѣщо* на Славенски езыкъ, но това ни малко не го е бръкало. Това го той обеснява да се е случило отъ *дѣйствіе-то на време-то,* отъ *климатъ-тъ, отъ влїяніе-то на много различни обстоятелства*, а такожде и *отъ смѣсванье-то на Аспарухова-та орда съ Славене-тѣ.* Тъй, Енгель не отрича това смѣсванье, но го разбира твърдѣ самопроизволно, и искарва, че и слѣдъ това смѣсванье Татарскіи елементъ е осталъ все по́-силенъ у сегашніи Блъгарски народъ. —

Ные нѣма подробно да разглѣждаме всички-тѣ несъобразности на това овехтѣло ученіе, а ще покажемъ само на една или на двѣ исторически грѣшки, на които то се основава. — Енгель не е знаилъ, че Аспарухова-та орда прѣди да мине на Балканскіи полуостровъ, е живѣла нѣколко време въ Бессарабскіи кѫтъ, т. е. въ *Жгълъ-тъ* (Ογκλον). Той ѭ прекарва въ Долня Мизія право изъ това обширно пространство, което се заключава между рѣки-тѣ Днепръ и Днѣстръ. Това пространство той мысли че разбирѫтъ Лѣтописци-тѣ Теофанъ и Никифоръ, като говорѫтъ, че, Аспарухъ прѣди да мине на Балканскіи полуостровъ запрялсе е на нѣколко време въ Ογγλον или край Ογκλον. И на що основава Енгель такова едно криво тълкуванье на Теофаново-то и Никифорово свидѣтелство. — Смѣшно е да се каже. На това, че между рѣки-тѣ Днѣпръ и Днѣстръ има да тече една малка *вадица.* която сега се нарича *Ингула.* Нѣка до допуснемъ, че Византійски-тѣ лѣтописци сѫ знаяли тъй добрѣ гео-

графія-та на мало-извѣстна-та тогава Източна Европа, щото се знаеле даже, че тамъ има единъ долъ или пó-добрѣ една вадица *Ингула*, но ако Теофанъ и Никифоръ да разбирахѫ подъ име-то Ογγλος тази вадица, тогава тѣ нѣмаше да казвѫтъ, че Аспарухъ за да достигне до този Онглъ (ѫгълъ) длъженъ е былъ да минува прѣзъ рѣки-тѣ Днѣпръ и Днѣстръ и да слази до Дунава. (Asparuch Danapri et Danastri fluminibus praternavigatis ad Onclum..... казва Теофанъ, а Никифоръ още пó-ясно: Asparuch.... fluminibus trajectis ad Danabium consedit, ubi locum idoneum ad habitandum occupavit, quem sua lingua Onglum appelant). Това тълкуванье Енгелово може да даде добро понятіе, какъ този Историкъ се е обръщалъ съ исторически-тѣ свидѣтелства, Нѣка да кажемъ още, че той е ималъ твърдѣ мѫтно понятіе за многобройни-тѣ Славенски племена, които Аспарухова-та орда завари на Балканскіи полуостровъ. При това нѣка да си наумимъ още, че той е писалъ своя-та Българска исторія въ конецъ-тъ на минѫліи вѣкъ, когато нашіи народъ сѫ считали да е былъ не пó-вѣче отъ половинъ милліонъ на брой. Като вземемъ на видъ всичко това, то не ще бѫде чудно, че Енгель е искаралъ днешни-тѣ Блъгаре за пославенени потомци на Аспарухова-та орда, или, както казва той, за пославенени татаре. —

б) Раичо-Венемново-то ученіе.

Това ученіе по свои-тѣ заключенія е съвсѣмъ противоположно на Тунманно-Енгелево-то. То е сѫщест-

вовало твърдѣ отдавна; [18]) не защо-то само Раичъ и Венелинъ го сѫ разработили критически, то ные рѣшихме да го назовемъ съ нихно-то име. [19]) Съ особенна ревность е разработвалъ това ученіе Венелинъ. Кой отъ наши-тѣ образовани съотечественници не знае съ каква сила този приснопаметенъ за народъ-тъ ни мѫжъ, съ каква ревность той се е борилъ съ искарано-то отъ Енгеля заключеніе, че сегашни-тѣ Блъгаре сѫ послабенени татаре? При всичко това, обаче и Венелинъ, безъ да забѣлежи, стоялъ е на сѫщо-то основаніе, на което се е дрьжалъ и муговъ-тъ противникъ: и той, като и Енгелъ, е считалъ Аспаруха и негова-та дружина за предци на нынѣшни-тѣ Блъгаре, не е можилъ да обрьне вниманіе нито на брой-тъ на Аспарухова-та орда, нито пакъ на заселванье-то на Балканскіи полуостровъ съ много Славенски племена, които още прѣди Аспаруха сѫ были размѣстени тамъ. Поради това негово-то ученіе, колко противоположно и да се чини на Енгелево-то, има корень-тъ си въ сѫщо-то заблужденіе. То се различава отъ Енгелово-то само по начинъ-тъ на свои-тѣ изслѣдованія. Енгель захваща отъ Волжски-тѣ Блъгаре и като ги искарва

---

[18]) Още въ 17-тіи вѣкъ Мавро-Урбини, Рагускіи аббатъ е написалъ на Италіански езыкъ Исторія за Славенски-тѣ народи, въ която се исказва такова ученіе за происхожданье-то на Блъгарскіи народъ.

[19]) Раича, Исторія разныхъ Славенскихъ народовъ наипаче Болгаръ, Хорватовъ и Сербовъ; Віенна 1734 г.

Венелина, Древніе и нынѣшніе Болгаре. 1829 г.

отъ татарско повлекло, спуща се къмъ сегашни-тѣ и заключава че и тѣ, като чисти потомци на онѣзи, трѣбва да бѫдѫтъ отъ сѫщо-то повлекло, сирѣчь отъ татарско. Венелинъ пакъ отива на опаки: той захваща отъ сегашни-тѣ Блъгаре, и като гледа че тѣ сѫ чисти Славене, въсходи къмъ Волжски-тѣ, като къмъ праотци-тѣ на сегашни-тѣ, и искарва ги чисти Славене и тѣхъ. За да не се распространяваме твърдѣ много, ные ще кажемъ че и Венелиново-то заключеніе е толкова не вѣрно, колко-то и Енгелово-то, защо тѣ и двѣ-тѣ се опирѫтъ на сѫщо-то не вѣрно основаніе. Не Волжки-тѣ Блъгаре, не Аспарухова-та дружина сѫ предци-тѣ на нашіи народъ, а тѣзи Славенски племена, на които Венелинъ не е счелъ нужно да обръне добрѣ вниманіе. Колко-то за повлекло-то на Волжски-тѣ Блъгаре, а слѣдователно и на Аспарухова-та орда, за него съвременна-та серіозна критика е доказала на твърдѣ здрави основанія, че Волжски-тѣ Блъгаре, макарь и да не сѫ были чисти татере, както ги е мыслилъ Енгель, но не сѫ и отъ Славенско порекло, както е искалъ да докаже Венелинъ. —

в) Чудско-то или Финско ученіе. —

Най нова-та историческа критика доказа, че Волжски-тѣ Блъгаре не сѫ были нито Славене, нито пакъ чисти татаре, но че тѣ сѫ были едно племе отъ нѣкога великіи чудски или Финскіи народъ. На това мнѣніе е былъ и Шафарикъ. Този великъ Славистъ е прьвіи, който е вѣрно опредѣлилъ отношеніе-то на

вовало твърдѣ отдавна; [18]) не защо-то само Раичъ и Венелинъ го сѫ разработили критически, то ные рѣшихме да го назовемъ съ нихно-то име. [19]) Съ особенна ревность е разработвалъ това ученіе Венелинъ. Кой отъ наши-тѣ образовани съотечественници не знае съ каква сила този приснопаметенъ за народъ-тъ ни мѫжъ, съ каква ревность той се е борилъ съ искарано-то отъ Енгеля заключеніе, че сегашни-тѣ Блъгаре сѫ послaвенени татаре? При всичко това, обаче и Венелинъ, безъ да забѣлежи, стоялъ е на сѫщо-то основаніе, на което се е дрьжалъ и неговъ-тъ противникъ: и той, като и Енгелъ, е считалъ Аспаруха и негова-та дружина за предци на нынѣшни-тѣ Блъгаре, не е можилъ да обръне вниманіе нито на брой-тъ на Аспарухова-та орда, нито пакъ на заселванье-то на Балканскіи полуостровъ съ много Славенски племена, които още прѣди Аспаруха сѫ были размѣстени тамъ. Поради това негово-то ученіе, колко противоположно и да се чини на Енгелево-то, има корень-тъ си въ сѫщо-то заблужденіе. То се различава отъ Енгелово-то само по начинъ-тъ на свои-тѣ изслѣдованія. Енгель захваща отъ Волжски-тѣ Блъгаре и като ги искарва

---

[18]) Още въ 17-тіи вѣкъ Мавро-Урбини, Рагускіи аббатъ е написалъ на Италіански езыкъ Исторія за Славенски-тѣ народи, въ която се исказва такова ученіе за происхожданье-то на Блъгарскіи народъ.

[19]) Раича, Исторія разныхъ Славенскихъ народовъ наипаче Болгаръ, Хорватовъ и Сербовъ; Віенна 1734 г.

Венелина, Древніе и нынѣшніе Болгаре. 1829 г.

отъ татарско повлекло, спуща се къмъ сегашни-тѣ и заключава че и тѣ, като чисти потомци на онѣзи, трѣбва да бѫдѫтъ отъ сѫщо-то повлекло, сирѣчь отъ татарско. Венелинъ пакъ отива на опаки: той захваща отъ сегашни-тѣ Блъгаре, и като гледа че тѣ сѫ чисти Славене, въсходи къмъ Волжски-тѣ, като къмъ праотци-тѣ на сегашни-тѣ, и искарва ги чисти Славене и тѣхъ. За да не се распространяваме твърдѣ много, ные ще кажемъ че и Венелиново-то заключеніе е толкова не вѣрно, колко-то и Енгелово-то, защо тѣ и двѣ-тѣ се опирѫтъ на сѫщо-то не вѣрно основаніе. Не Волжки-тѣ Блъгаре, не Аспарухова-та дружина сѫ предци-тѣ на нашіи народъ, а тѣзи Славенски племена, на които Венелинъ не е счелъ нужно да обръне добрѣ вниманіе. Колко-то за повлекло-то на Волжски-тѣ Блъгаре, а слѣдователно и на Аспарухова-та орда, за него съвременна-та серіозна критика е доказала на твърдѣ здрави основанія, че Волжски-тѣ Блъгаре, макарь и да не сѫ были чисти татере, както ги е мыслилъ Енгель, но не сѫ и отъ Славенско поректо, както е искалъ да докаже Венелинъ. —

в) Чудско-то или Финско ученіе. —

Най нова-та историческа критика доказа, че Волжски-тѣ Блъгаре не сѫ были нито Славене, нито пакъ чисти татаре, но че тѣ сѫ были едно племе отъ нѣкога великіи чудски или Финскіи народъ. На това мнѣніе е былъ и Шафарикъ. Този великъ Славистъ е пръвіи, който е вѣрно опредѣлилъ отношеніе-то на

Волжски-тѣ или както ги той называ, уралски-тѣ Блъгаре къмъ сегашніи Блъгарски народъ. Аспарухова-та „дружина, казва той, не тъй голѣма на брой, но „храбра и искусна во военни-тѣ дѣла, нападнала е въ „земя-та на миролюбиви-тѣ Славене и достигнѫла е „врьховна власть надъ тѣхъ. Но като се засели между „нихъ, тя въ скоро време трѣбаше да вземе нихна-та „рѣчь, нрави и обычаи и съвсѣмъ да си измѣни Урало-„Чудска-та народность на Славенска. За това пакъ „Славене-тѣ трѣбаше да пріемѫтъ отъ тѣзи свои „завоеватели име-то, което носѭтъ и до днесь, т. е. *Блъгаре* [20]). Повѣче-то съвременни учени пріемѫтъ, както и Шафарикъ, че Волжски-тѣ Блъгаре сѫ были едно Чудско или Финско племе, но твърдѣ малцина отъ нихъ имѫтъ такова вѣрно мнѣніе за отношеніе-то на тѣзи Чудски Блъгаре къмъ народность-та на днешни-тѣ. — Сега, токо Славенски-тѣ писатели разбирѫтъ това отношеніе тъй, както го е изложилъ Шафарикъ, [21]) а за не Славенски-тѣ учени тази очевидна истина и до сега остава не вразумителна. И до сега въ Французска-та и нѣмска литеритура се евявѫтъ отъ врѣме до време списанія за нашіи народъ, въ които се повтаря заблужденіе-то на Енгеля, съ тази

---

[20]) Starožitn. §.39, 4.

[21]) Отъ тѣзи Славенски учени мѫжье ные ще назовемъ тука:

Гильфердинга, Письма объ Исторіи Сербовъ и Болгаръ,
Палаузова, Юго-Востокъ Европы —
Iv. Rank, Bulharsko Dějiny въ Slovnik naučny.

само разница, че Енгель е считалъ сегашни-тѣ Блъгаре за *пославенени татаре*, а пакъ тѣзи нови списанія ги искарвѫтъ *пославенени финни*. И като считѫтъ сегащніи Блъгарски народъ за потомокъ на Волжски-тѣ или Чудски Блъгаре, автори-тѣ на тѣзи списанія давѫтъ си голѣмъ трудъ да говорѫтъ за много тьмни въпроси, които ни малко не се относѫтъ до наша-та исторія. Тъй на примѣръ: тѣ макарь и да пишѫтъ кратки прегледи [22]) на Блъгарска-та исторія, считѭтъ за нужно да наченвѫтъ още отъ прѣди Р. Христово, т. е. отъ една Блъгарска дружина, която минѫла, около 120 год. до Р. Хр., въ Арменія. Послѣ тѣ се спирѫтъ подробно на Волжска-та Блъгарія, която Византіици-тѣ наричѫтъ то *голѣма*, то *Чьрна Блъгарія*; по́-нататъкъ тѣ разсказвѫтъ за отношенія-та на Волжски-тѣ Блъгаре къмъ Византія въ 5-тіи и 6-тіи вѣкъ, и за отношенія-та имъ къмъ Авари-тѣ въ 6-тіи и 7-тіи. — Въ тѣзи разскази отъ исторія-та на Волжски-тѣ Блъгаре тѣ мыслѭтъ че разсказвѫтъ исторія-та на сегашни-тѣ. А за Славенски-тѣ племена, които въ 6-тіи и 7-тіи вѣкъ се разселихѫ по Балканскіи полуостровъ, които сѫ предци-тѣ на днешни-тѣ Блъгаре, отъ исторія-та на които и трѣбва да се начена исторія-та на нашіи народъ, за нихъ тѣзи пи-

---

[22]) Отъ тѣхъ ние тука ще казовемъ само по́-нови-тѣ, а именно: *Kanitz* Bulgarische Fragmente, въ Oest. Revue 1864, 6 и 7. *Lejean*, Etnographie de la Turquie d'Europe. *Dora d'Istria*, La nanionalité Bulgare въ Revue des deux mondes 1868 г. Juillet 2 livr.

сатели почти нищо не говорѧтъ, та че и ясно понятіе нѣмѧтъ за нихъ[23]). —

---

[23]) Намъ ни е жалко, като сме принѫдени да отнесемъ и Г-на Каница къмъ тѣзи писатели. Негова-та статія, Bulgarische Fragmente, свидѣтелствова, че той има твърдѣ основателни етнографически и географически познанія за нашіи народъ, а также че той добрѣ познава и негово-то съвременно положеніе. Отъ нея ные гледаме, че той има доста добри исторически познанія и за разселванье-то на Славенски-тѣ племена по Балканскіи полуостровъ. И при всичко това той пакъ не е можилъ съвсѣмъ да се освободи отъ заблужденіе-то, въ кое-то се намирѫтъ западно-Европейци-тѣ за происхожданье-то на нашіи народъ. „Блъгáре-тѣ,“ говори и той, сѫ причислѭтъ къмъ велико-то Славенско племе, но тѣ сѫ отъ Финско повлекло и сѫ се пославенили въ Европа. Die Bulgaren, B'lgeri, serbisch Bugari, russisch Bolgare, werden der grossen slavischen Familie zugezählt. Sie sind aber von Ugrischen Abstammung (Uralische Finnen) und werden erst in Europa slavisirt. —